STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN

NÄR T:ET I HBTQI HAMNAR I CENTRUM

En studie av de parlamentariska initiativen om transpersoner i Sveriges riksdag 1998–2024

Hans Linde

Uppsats:	15 hp
Kurs:	SK1523
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vårterminen 2024
Handledare:	Jesper Lindqvist

Abstract

Syftet med denna uppsats är att beskriva och förklara de svenska politiska partiernas parlamentariska arbete i riksdagen rörande frågor om transpersoner. Tidigare forskning från framför allt USA visar att frågor om transpersoner har kommit att få ett allt större utrymme i det parlamentariska arbetet, inte minst genom att antal lagförslag som kan bedömas ha negativa konsekvenser för transpersoner har ökat det senaste decenniet. Motsvarande forskning saknas i Sverige och vi har idag begränsad kunskap om de svenska partiernas strategier rörande frågor om transpersoner. Genom en kvantitativ studie har jag sammanställt de 348 parlamentariska initiativ som gjorts rörande frågor om transpersoner i Sveriges riksdag mellan 1998 och 2024. Jag analyserar resultatet av min undersökning i en teorikonsumerande studie där primärt medianväljarteorin och saliency-teorin används för att försöka förklara de svenska partiernas parlamentariska strategier kopplat till frågor om transpersoner. Resultaten av studien visar att det skett en ökad polarisering i riksdagen det senaste decenniet och att det finns stora likheter med utvecklingen på federal- och delstatsnivå i USA. Resultaten visar vidare på tydliga skillnader i partiernas strategier, både när det kommer till i vilken utsträckning partierna prioriterar frågor om transpersoner och hur man driver frågorna, och att dessa strategier i begränsad utsträckning kan förklaras med etablerade partiteorier.

1 Innehållsförteckning

2 Inledning 4

3 Teori 5

3.1 Debatten om transpersoner 5

3.2 Polarisering 8

3.3 Partiteori 10

3.4 Centrala begrepp 12

4 Studiens utformning 15

4.1 Övergripande 15

4.2 Material 16

4.3 Klassificeringar 18

4.4 Operationalisering 20

5 Resultat och analys 22

5.1 Riksdagen som helhet 22

5.2 Enskilda politiska partier 28

5.2.1 Socialdemokraterna 30
5.2.2 Moderaterna 32
5.2.3 Sverigedemokraterna 34
5.2.4 Miljöpartiet 36
5.2.5 Kristdemokraterna 38
5.2.6 Vänsterpartiet 39
5.2.7 Liberalerna 41
5.2.8 Centerpartiet 43

6 Slutsatser 44

7 Litteratur och källor 46

8 AI-Deklaration 50

9 Appendix 51

2 Inledning

”Transpersoner - vi är samtalsämnet på stan i hela världen. Alla måste veta vad vi är, vad vi inte är. Om vi är lyckliga eller inte. Om vi har orgasmer eller inte. Om vi har opererat oss eller inte. Om vi har stympat oss eller inte. Lämna oss bara i fred, för Guds skull!”

Carla Antonelli, första transpersonen att väljas som senator i Spanien
Tal i Senaten 21 februari 2025

Vilka toaletter ska transkvinnor få använda? Ska Drag Queens bjudas in för att läsa sagor på bibliotek? Hur ska vården för unga transpersoners utformas? Frågor om transpersoners rättigheter, hälsa och deltagande i samhällslivet har gått från att vara relativt marginella politiska frågor, till att hamna i centrum för den politiska debatten, från FN och delstatskongressen i Texas till svenska kultursidor och våra sociala medier (Castle, 2018). Successivt har den akademiska forskningen visat alltmer intresse för debatten om transpersoner, i synnerhet i USA. Däremot är forskningen om debatten i en svensk kontext mer begränsad.

Politiska partier och parlamentariker spelar en central roll i vårt demokratiska styrelseskick och i den politiska debatten. Tidigare forskning från USA visar att antalet lagförslag på delstatsnivå som bedöms ha negativa konsekvenser för transpersoners har ökat från 21 initiativ 2015 till 745 initiativ hitintills under 2025 (Trans Legislation Tracker 2025). Framför allt görs allt fler initiativ av republikanska politiker i traditionellt konservativa delstater (Hummel Mota 2024). Men medan forskningen om hur politiska partier och parlamentariker agerar i frågor som rör transpersoner hitintills har fokuserat på USA, har betydligt mindre forskning har ägnats åt hur politiska partier i proportionella valsystem, som det svenska, agerar i frågor som rör transpersoner. Det finns anledning att fråga sig om de svenska politiska partierna väljer liknande strategier som partierna i USA, eller om partierna i riksdagen valt andra strategier för frågor som rör transpersoner?

I den här uppsatsen försöker jag därför besvara frågan hur de svenska partierna förhåller sig till frågor om transpersoner genom att sammanställa, klassificera och analysera de 348 parlamentariska initiativ som gjorts rörande frågor om transpersoner i Sveriges riksdag mellan 1998 och 2024. Parlamentariska initiativ får anses vara en god empirisk indikator på de politiska

partiernas strategier för att förhålla sig till debatten om transpersoner, utifrån att det är genom parlamentariska initiativ som partierna kan omsätta positioner och strategier till konkreta policyförslag på nationell nivå.

Min forskningsfråga är därför följande:

Hur har de svenska politiska partiernas parlamentariska arbete i riksdagen rörande frågor om transpersoner förändrats under de senaste 26 åren?

Inledningsvis beskriver jag uppsatsens teoretiska ramverk, mina tre hypoteser och hur jag går till väga för att konceptualisera, med andra ord begreppsliggöra, de frågor om transpersoner som jag undersöker i min studie. I det efterföljande avsnittet om studiens utformning beskriver jag mitt urval av material, hur materialet klassificeras och hur mina hypoteser prövas empiriskt. I avsnittet om resultat och analys presenterar jag mina resultat och min analys, först för riksdagen som helhet och därefter uppdelat per parti. Avslutningsvis presenterar jag mina slutsatser utifrån studien.

3 Teori

3.1 Debatten om transpersoner

Åren efter millennieskiftet innebar stora genombrott för homo- och bisexuellas rättigheter i Västvärlden, trots ett betydande motstånd. Ett flertal länder införde könsneutrala äktenskapslagstiftningar, skärpte anti-diskrimineringslagar och öppnade upp fler vägar för samkönade par att bli föräldrar. Efter att Sveriges riksdag antog en könsneutral äktenskapslag 2009 och USA legaliserat samkönade äktenskap 2015 genom domen *Obergefell v. Hodges* i Högsta domstolen, skiftade fokus i båda länderna till frågor om transpersoners rättigheter (Jones & Becker 2022, Alaattinoğlu, Daniela 2025).

För rörelser som varit drivande för att stärka homo- och bisexuellas rättigheter var frågor om transpersoners rättigheter i många fall ett naturligt nästa steg. Samtidigt valde rörelser som tidigare mobiliserat mot sexuella och reproduktiva rättigheter att också förflytta fokus till frågor kopplat till transpersoners rättigheter (Castle, 2018).

Debatten om transpersoner har delvis fått en annan dynamik än debatten om homo- och bisexuellas rättigheter. Genom ett narrativ om en intressekonflikt mellan transpersoners rättigheter och kvinnors rättigheter har nya konfliktlinjer utkristalliserats, nya aktörer har mobiliserat och nya allianser har kunnat byggas mellan konservativa grupper och delar av kvinnorörelsen (Turnbull-Dugarte & Fraser McMillan, 2023).

Frågor om transpersoner har kommit att politiseras och polariseringen har ökat. (Cannon, 2022). Transpersoner har gått från att vara en grupp som historiskt varit marginaliserade, även i den bredare politiska debatten om hbtqi-personers rättigheter, till att hamna i centrum för det som ibland har kommit att kallas för ett kulturkrig. (Taylor & Haider-Markel, 2014, Taylor, Lewis & Haider-Markel 2018).

Det tycks som att den ökade polariseringen av debatten om transpersoner också påverkar opinionen i frågorna. Studier från USA och Sverige visar att allmänheten i båda länderna har en mindre positiv bild av transpersoner än av homo- och bisexuella (Grahn & Holm 2024) (Lewis et al 2022). I USA har stödet för att skydda transpersoner mot diskriminering minskat de senaste åren, enligt Pew Research Center (2025). Samtidigt har stödet ökat för lagförslag som kan bedömas gå emot transpersoners intressen, till exempel att transpersoner ska åläggas att använda offentliga toaletter utifrån det juridiska kön de tilldelades vid födseln. I en annan studie svarade 38 % av de tillfrågade amerikanerna att utvecklingen mot att acceptera transpersoner ”gått för långt” och stödet för att kön kan vara något annat än det man tilldelades vid födseln sjönk mellan 2017 och 2022 (Pew Research Center, 2022).

Narrativet om en intressekonflikt mellan transpersoners och kvinnors rättigheter tycks också påverka opinionen. Ett surveyexperiment i Skottland visade att stödet för att underlätta möjligheterna att byta juridiskt kön minskade signifikant om det presenterades med en inramning om intressekonflikt mellan transpersoners och kvinnors rättigheter. Stödet minskade tydligast bland unga kvinnor, en grupp som historiskt varit mer positiva till reformer på hbtqi-området (Turnbull-Dugarte & Fraser McMillan, 2023).

I Sverige har betydligt färre studier gjorts av opinionen om transpersoner. En studie från 2017 av stödet för transpersoners rättigheter i 23 länder fann att Sverige var det land med näst starkast stöd (World Economic Forum, 2017). Men vi kan se tendenser till att stöd för hbtqi-personers rättigheter generellt har minskat de senaste åren i Sverige, i synnerhet bland män (Ahlbom & Karlsson, 2023).

Det tycks också som att politiska partier och parlamentariker försöker fånga upp och påverka debatten om transpersoner, men att man väljer olika strategier. Human Rights Campaign har sedan 2010 kartlagt lagändringar på hbtq-området på delstatsnivå i USA. 2021 kunde de visa på ett skifte i lagstiftningen och för första gången antogs fler lagar som kan bedömas ha negativa konsekvenser än positiva för hbtq-personer. Skiftet bestod huvudsakligen av en ökning av lagstiftning som bedömdes ha negativa konsekvenser för unga transpersoner (Human Rights Campaign, 2025).

I en jämförande studie av tyska partiers valmanifest fann Hunklinger och Ferch (2020) att partierna valde att förhålla sig på olika sätt till frågor om transpersoner, både genom vilket utrymme frågorna fick och hur de beskrevs, vilket i sig ansågs bidra till en ökad polarisering av samhällsdebatten.

Forskningen om partiers och parlamentarikers förhållningssätt i en svensk kontext har hitintills varit begränsad. RFSU, Riksförbundet för Sexuell Upplysning, publicerade 2020 en studie där de granskat alla politiska partiers initiativ som gjorts i svenska kommuner föregående år rörande frågor om srhr, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Studien visade att Sverigedemokraterna var det parti som var mest aktiva i srhr-frågor på kommunal nivå och utmärkte sig genom att driva förslag som RFSU bedömde skulle begränsa tillgången till srhr (RFSU, 2020).

I Sverige har flera av de förändringar som skett av policys rörande transpersoner under det senaste decenniet, till exempel avskaffandet av tvångssteriliseringar och juridiskt erkännande av transpersoners föräldraskap, kommit till stånd genom juridiska processer och inte genom politiska beslut i riksdagen (Alaattinoğlu, Daniela 2025).

Den nya könstillhörighetslagstiftning som riksdagen antog 2024, var ett resultat av flera utredningar och en utdragen lagstiftningsprocess (Grahn & Holm 2024). Att reformer för transpersoners rättigheter tagit längre tid i Sverige jämfört med många andra länder i Västeuropa har resulterat i att Sverige inte längre har någon topposition när skyddet av transpersoners rättigheter rankas i Europa (TGEU 2024).

Alaattinoğlu (2025) lyfter fram mobiliseringen av aktörer som är kritiska till att utöka transpersoners rättigheter som en central förklaring till att processen för att reformera den svenska könstillhörighetslagen drog ut på tiden, och att resultatet innebar att Sverige även fortsättningsvis kommer vara det enda land i Norden där lagstiftningen inte fullt ut baseras på självidentifikation. Grahn & Holm (2024) menar att den intensiva debatten som föregick den nya könstillhörighetslagen visar att Sverige och svenska beslutsfattare inte är immuna mot den globala trenden mot ökad polarisering av debatten om transpersoner.

3.2 Polarisering

Begreppet polarisering har kommit att användas med en rad olika betydelser, men i grunden åsyftas i denna uppsats en samhällsutveckling där en konfliktlinje får ökat utrymme i samhällsdebatten och där divergensen ökar, med andra ord att aktörerna väljer att inta ståndpunkter som innebär ett ökat ideologiskt avstånd. Med polariseringen avses här en politisk polarisering utifrån definitionen; ”sådan samhällelig polarisering som tar sig uttryck i olikheter i politiska åsikter, värderingar och beteende hos politikens främsta huvudaktörer: partier, medier och medborgare” (Oscarsson et al., 2021). Polariseringen har sin grund i förändringar i människors livsvillkor, men vilken betydelse den får för väljarna och de politiska partierna beror på i vilken grad polariseringen blir föremål för debatt och politiseras (Oscarsson, 2019).

I den svenska demokratin har en stark polarisering i vänster–högerdimensionen, som tidigare framför allt relaterat till ekonomiska frågor, beskrivits som ett normaltillstånd, men vi kan även i Sverige se tendenser mot en ökad polarisering längs andra konfliktlinjer (Oscarsson et al., 2021).

Begreppet kulturkrig har sedan 60-talet används framför allt i USA för att beskriva en växande polarisering av frågor om kultur och identitet, med grund i samhällets ökade modernisering och sekularisering (Hunter, 1991). I svensk forskning har man talat om en ökad polarisering i kulturella värderingsfrågor som rör bland annat nationell identitet, liberala värden och lag och ordning och att denna konfliktdimension särskiljer sig från den traditionella fördelningspolitiska vänster–högerdimensionen i svensk politik (Öhberg, 2022). Tidigare forskning visar att åsiktsspridning i kulturella värderingsfrågor generellt är större bland riksdagsledamöter till höger och att de generellt lägger en större politisk vikt vid dessa frågor jämfört med ledamöter till vänster (Öhberg 2022).

Den ökade polariseringen i kulturella värderingsfrågor anses ha förändrat både väljarkåren, det svenska partisystemet och förutsättningarna för partierna att konkurrera om väljare. Därför behöver vi fler analysverktyg än den traditionella fördelningspolitiska vänster–högerdimensionen för att förstå det svenska partisystemet (Oscarsson, 2019).

Många kulturella värderingsfrågor har med tiden absorberats av höger-vänsterdimensionen, men den aktuella debatten om en ny könstillhörighetslag delade både de traditionella höger- och vänsterblocken i svensk politik och flera av de politiska partierna, såsom Moderaterna och Socialdemokraterna (Grahn & Holm 2024). Det tyder på att konfliktlinjerna i debatten om transpersoner, utifrån tidigare forskning, inte enbart förklaras utifrån höger-vänsterdimensionen och den skulle kunna ses som ett uttryck för en ökande polarisering av kulturella värderingsfrågor.

I USA har polariseringen runt frågor om transpersoner ökat, genom att konfliktlinjen fått ökat utrymme i samhällsdebatten och i parlamentariska församlingar samtidigt som divergensen ökat (Cannon, 2022). Debatten om en ny könstillhörighetslag i Sverige tyder på att det inte är osannolikt att vi skulle kunna se en liknande polarisering i den svenska riksdagen.

Hypotes (1): Den politiska polariseringen om transpersoners rättigheter har ökat i Sveriges riksdag.

3.3 Partiteori

Enligt Gunnar Sjöblom (1968) finns det tre arenor som de politiska partierna utgår från när de utformar sina strategier. Den interna arenan definieras enligt denna teori som partiledningens ambition att maximera stödet och sammanhållningen bland de egna partimedlemmarna. På den parlamentariska arenan har partierna en ambition att maximera sitt parlamentariska inflytande och på väljararenan eftersträvar partiledningen att maximera antalet röster från väljarna. I denna uppsats fokuserar jag på den sistnämnda arenan, hur partiernas strategier när det kommer till frågor om transpersoner kan förstås utifrån väljararenan.

För att förklara partikonkurrens på väljararenan menar Henrik Oscarsson (2002) att det i princip finns fyra sätt för ett parti att öka stödet bland väljarna; närhet, tydlighet, agenda och kompetens.

Närhet utgår från medianväljarteorins antagande om att partier kommer eftersträva att utveckla och/eller moderera sina policys för att få fördelaktiga positioner längs för väljarna centrala åsiktsdimensioner. Genom att anpassa sina policys utifrån opinion kan partierna därigenom maximera sitt väljarstöd (Downs 1957).

Tydlighet utgår från direktionala åsiktsröstningsteorin om att väljarna snarare kommer rösta på partier som är tydliga i sakfrågor och presenterar definierade politiska alternativ. Partier kommer således eftersträva tydliga flankpositioner i centrala åsiktsdimensioner (Oscarsson, 2002). Här finns likheter med huvudidén för saliency-teorin, att partierna försöker maximera sitt stöd på väljararenan genom att eftersträva att sätta agendan och påverka vilken åsiktsdimension som dominerar den politiska debatten. Därigenom försöker partierna att förändra de kriterier väljarna använder för att avgöra vem de ska rösta på (Budge, 1982).

Till sist kan partier maximera sitt väljarstöd genom att konkurrera om kompetens, att partiet och deras företrädare kan erbjuda politiska alternativ som är genomförbara och framgångsrika. Väljarnas bild av partiernas kompetens och regeringsduglighet blir här centralt för att förklara väljarnas val och partiernas strategier (Oscarsson, 2002).

De fyra modellerna är att betraktas som komplimenterande, snarare än konkurrerande, för att förklara partiernas strategier på väljararenan. Modellernas förklaringskraft skiljer sig åt beroende på politiskt parti, tidpunkt och den bredare samhällsdebatten (Oscarsson, 2002). Men tillsammans utgör de ett teoretiskt ramverk som kan hjälpa oss förklara partiernas strategier när det kommer till frågor om transpersoner, både när det kommer till i vilken grad de vill fånga upp debatten och i vilken utsträckning de vill påverka debattens innehåll och/eller vilket utrymme den får.

Mitt antagande är att de svenska politiska partierna kommer välja olika strategier i sitt parlamentariska arbete för hur de vill förhålla sig till frågor om transpersoner. Politiska partier som är catch-all partier, med andra ord har ambition att samla breda socioekonomiska väljargrupper, kan prioritera att försöka vinna på närhet och eftersträva att lägga sig nära väljaropinionen i debatten om transpersoner. I Sverige har traditionellt Socialdemokraterna och i modern tid även Moderaterna eftersträvat att vara catch-all-partier (Erlingsson & Brommesson 2010).

Socialdemokraterna och Moderaterna skulle även kunna bedöma att andra konfliktlinjer än debatten om transpersoner skulle gynna deras möjligheter att maximera väljarstöd, utifrån att de inte har en lika tydlig position som konkurrerande partier i de kulturella värderingsfrågorna. Utifrån saliency-teorin skulle man därför kunna anta att Socialdemokraterna och Moderaterna eftersträvar att prioritera ner frågor om transpersoner i sitt parlamentariska arbete och försöka skifta agendan till andra konfliktlinjer.

Hypotes (2): Socialdemokraterna och Moderaterna har under den undersökta perioden gjort färre parlamentariska initiativ som rör frågor om transpersoner i jämfört med övriga partier.

Partier som har en tydlig flankposition längs konfliktdimensionen om de kulturella värderingsfrågorna, såsom traditionellt Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Kristdemokraterna haft, kan tvärtom eftersträva att skifta den politiska agendan så att debatten om transpersoner får ökat utrymme samt eventuellt inta tydligare positioner, om de gör bedömningen att denna konfliktlinje och deras flankpositioner bidrar till att maximera deras väljarstöd (Öhberg 2022).

Hypotes (3): Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Kristdemokraterna har under den undersökta perioden gjort fler parlamentariska initiativ som rör frågor om transpersoner i jämfört med övriga partier.

Men det finns också exempel där det är svårare att formulera hypoteser utifrån de teoretiska modellerna. Vänsterpartiet har en tydlig position längs den traditionella fördelningspolitiska vänster–högerdimensionen, men har också profilerat sig som ett hbtqi-vänligt parti (Jonsson 2022). De senaste åren har partiet valt en uttalad strategi för att vinna ett starkare stöd på landsbygden samt bland unga och LO-arbetare genom ett ökat fokus på frågor längs den traditionella fördelningspolitiska vänster–högerdimensionen i svensk politik. (Vänsterpartiet 2020). Det är en agenda som står i kontrast till debatten om de kulturella värderingsfrågorna och talar för att partiet skulle kunna eftersträva att förflytta agendan till andra konfliktlinjer. Här får min studie visa om Vänsterpartiets uttalade skifte av strategi utifrån deras bedömning av väljararenan också återspeglas i deras parlamentariska arbete om transpersoner.

För Centerpartiet och Liberalerna innebär debatten om transpersoner komplexa strategiska vägval. Båda partierna profilerar sig som hbtqi-vänliga och har en relativt tydlig position när det kommer till kulturella värderingsfrågor (Jonsson 2022, Oscarsson 2021). Men den regering som Liberalerna nu ingår i är beroende av Sverigedemokraternas stöd och Centerpartiet har ett starkare stöd bland väljargrupper som kan antas vara mer konservativa i kulturella värderingsfrågor, såsom gudstjänstbesökare och jordbrukare (Olsson 2023). Här får min studie visa om Liberalerna utgår från den parlamentariska arenan eller tydlighet på väljararenan när de utformar sina strategier, samt om Centerpartiet utformar sina strategier utifrån närhet till väljarna eller prioriterar tydlighet.

3.4 Centrala begrepp

Att det råder politisk oenighet om frågor om transpersoner torde det finnas en bred samsyn runt, men det är en debatt som inte med lätthet låter sig konceptualiseras. Aktörerna i debatten har inte bara olika åsikter i enskilda frågor, de är också oense om vad debatten handlar om.

Vissa aktörer skulle hävda att debatten handlar om transpersoners mänskliga rättigheter. Andra aktörer skulle hävda att utgångspunkten är vad man uppfattar som en intressekonflikt mellan å ena sidan kvinnors och/eller barns intressen och transpersoners intressen å andra sidan och/eller vilket utrymme ”genderideologi” och ”woke-kultur” ska ha i det svenska samhället.

Utmaningarna är på inget sätt unika när det kommer till frågor om transpersoner. En kritiker av aborträtten skulle troligen inte acceptera premissen att debatten handlar om kvinnors rätt till kroppsligt självbestämmande. Motståndare till en könsneutral äktenskapslagstiftning i Sverige menade att debatten egentligen handlade om att bevara äktenskapet som institution och värna barns intressen (Svenska Evangeliska Alliansen, 2006).

Jag har valt att benämna debatten som en debatt om transpersoner i brist på neutrala konceptualiseringar och för att just frågor kopplat till transpersoner och de samhällsnormer transpersoner utmanar är den gemensamma nämnaren för den debatt jag vill analysera i denna uppsats. För att förstå debatten om tex transkvinnors idrottsutövande är ett rimligt antagande att det är just ett uttryck för en större samhällsdebatt om transpersoner, snarare än till exempel debatten om kvinnor och mäns skilda möjligheter att bedriva professionell idrott. På samma sätt är det ett rimligt antagande att debatten om sagostunder med Drag Queens på bibliotek ska förstås som ett exempel på en bredare debatt om transpersoner, snarare än en debatt om läsfrämjande insatser eller relationen mellan politik och kulturliv.

För att kunna konceptualisera den ideologiska spännvidd som finns i frågor om transpersoner har jag valt att koda de politiska initiativen utifrån om de kan bedömas vara eller inte vara i transpersoners relativa intressen. Mer liberala/progressiva initiativ har gemensamt att utgångspunkten primärt är policyförändringar utifrån det som initiativtagarna bedömer vara i transpersoners generella intressen. Till exempel förslag om att inkludera transpersoner i lagstiftning mot diskriminering och hatbrott, öka möjligheter att få asyl för transpersoner på flykt, utöka tillgång till könsbekräftande vård och förenkla processen för att byta juridiskt kön har jag kodat som att de är i transpersoners intressen.

De mer konservativa initiativen på området är mer heterogena i sin utgångspunkt. Ett flertal argumenterar för policyförändringar utifrån det som man bedömer vara intressekonflikter mellan transpersoners intressen och andra gruppers intressen eller samhällsintressen. Andra initiativ ifrågasätter om kön kan definieras som något annat än det biologiska könet, vilket i förlängningen får betraktas som ett ifrågasättande av samhällets erkännande av transpersoners könsidentitet. Här har jag bedömt att initiativtagarens utgångspunkt är andra intressen och/eller värderingar än det som kan bedömas vara i transpersoners generella intressen. Initiativ som föreslår olika former av begräsningar av tillgången till könsbekräftande vård, till exempel genom höjda åldersgränser eller att processen för att byta juridiskt kön ska försvåras har jag därför kodat som att ej vara i transpersoners intressen.

Att bedöma vad som kan anses ligga i transpersoners intressen är komplext. Giovanni Sartori (2014) menar till exempel att det inte går att fastslå vad som är i gruppers intressen, det bör i stället betraktas som sociala konstruktioner. Även om det inte går att empiriskt fastställa vad som är i en grupps absoluta intressen, så utformas de politiska initiativen om transpersoner utifrån skilda perspektiv inte bara i sakfrågor utan också utifrån vad som betraktas som olika gruppers intressen och/eller skilda ideologiska syn på hur kön kan förstås och definieras.

I merparten av de initiativ som jag klassificerar har det varit relativt oproblematiskt att avgöra om initiativen kan bedömas vara ett exempel på initiativ som är i transpersoners intressen eller ej. Min studie omfattar dock en rad initiativ som argumenterar för satsningar för att motverka psykisk ohälsa bland framför allt unga transpersoner, men som ersättning för könsbekräftande vård. I till exempel kommittémotion 2021/22:3801 argumenterar Sverigedemokraterna för att ”biverkningsfri behandling, såsom samtalsterapi, ska vara den första behandlingsåtgärden vid könsdysfori”. I detta och liknande initiativ har jag beaktat de bedömningar som görs av de organisationer som organiserar och företräder transpersoner, till exempel RFSL, FPES och Transammans. Det finns givetvis olika uppfattningar och perspektiv på frågorna bland transpersoner och dessa organisationer kan inte betraktas som företrädare för alla transpersoner, men bland dessa intresseorganisationer finns det en samsyn om att samtalsterapi inte kan ersätta könsbekräftande vård och att förslag om detta inte är i transpersoners intresse. Jag gör därför sammantaget bedömningen att syftet med förslaget kan antas vara att begränsa möjligheten till könsbekräftande vård och har kodat initiativen som ej i transpersoners intressen.

Jag är väl medveten om att det inte bland alla aktörer finns en samsyn om en klassificering utifrån intressen, men jag har bedömt att det varit avgörande att göra denna klassificering för att konceptualisera den ideologiska spännvidd som finns i frågor om transpersoner och därigenom kunna synliggöra eventuella förändringar över tid. Det bör dock noteras att denna uppsats inte hävdar att kunna avgöra vad som ligger i en grupps intresse. Kodningen utgår från att det är ett rimligt antagande att de flesta skulle anse att vissa initiativ ligger i transpersoners intressen, och att framför allt transpersoner generellt håller med. Men detta antagande kan inte testas, och läsaren bör komma ihåg denna begränsning vid tolkning av resultaten.

Det råder inte heller samsyn om hur den grupp som debatten berör ska benämnas och språket som används för att begreppsliggöra debatten har förändrats över tid. Ord som transsexuell, hbt-person, könskorrigering och könsbyte har i stor utsträckning ersatts med transperson, hbtqi-person och könsbekräftande vård (RFSL, 2025). De riksdagsledamöter och partier som gjort initiativ som kan bedömas vara i transpersoners intressen talar genomgående om transsexuella (framför allt i äldre initiativ) och transperson (i senare initiativ). Kritiker av till exempel utökade möjligheter att byta juridiskt kön har i stället i vissa initiativ valt att i stället tala om ”personer med könsdysfori” (Motion 2023/24:386). I denna uppsats används transperson som ett samlingsbegrepp för personer vars könsidentitet och/eller könsuttryck inte stämmer överens med det juridiska kön man tilldelades vid födseln. Hbtqi används i denna uppsats som förkortning för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera och intersexpersoner (RFSL 2025).

4 Studiens utformning

4.1 Övergripande

För att kunna besvara frågan om hur de svenska politiska partierna parlamentariska arbete kopplat till frågor om transpersoner har förändrats under de senaste 26 åren genomför jag en kvantitativ beskrivande studie av de parlamentariska initiativen på området.

Genom parlamentariska initiativ kan partierna omsätta positioner och strategier till konkreta policyförslag på nationell nivå. Partierna har också möjlighet att relativt snabbt fånga upp debatter, presentera nya policyförslag och signalera skiften i strategier genom parlamentariska initiativ, jämfört med till exempel de mer tidskrävande processerna att uppdatera eller ta fram ett nytt politiskt program. De parlamentariska initiativen får därför anses vara en god indikator på eventuella förändringar i partiernas strategier och förhållningssätt.

Resultatet av min kvantitativa studie analyserar jag på ett övergripande plan genom en teorikonsumerande studie där jag med fallet i centrum använder mig av i första hand medianväljarteorin och saliency-teorin för att försöka förklara de svenska partiernas parlamentariska strategier kopplat till frågor om transpersoner (Esaiasson et al, 2024).

4.2 Material

I min studie kartlägger jag de parlamentariska initiativen rörande frågor om transpersoner från riksdagsåret 1998/99 till och med riksdagsåret 2023/24. Jag har valt riksdagsåret 1998/99 som startpunkt för min studie eftersom mycket få parlamentariska initiativ rörande transpersoners rättigheter gjordes före riksdagsvalet 1998. Dessutom är information på riksdagen.se inte heltäckande längre tillbaka i tiden och en studie av initiativ före 1998 hade krävt en mer tidskrävande datainsamling.

Genom ett totalurval av de parlamentariska initiativen under 26 år finns möjlighet att synliggöra förändringar i partiernas förhållningssätt som har sin grund i förändringar av deras strategier över längre tid. Däremot bedömer jag att man inte bör dra alltför långtgående slutsatser av skillnader mellan enskilda riksdagsår, eftersom dessa kan bero på många olika faktorer, till exempel att enskilda ledamöter med ett starkt engagemang slutar/tillträder eller att ett parti bildar regering eller går i opposition.

I min studie kartlägger jag de huvudsakliga verktyg som riksdagsledamöter har för att lyfta frågor enligt Sveriges riksdag (2023); motioner från allmänna motionstiden (så kallade fristående motioner), interpellationer, skriftliga frågor, statsministerns frågestund samt frågestunder med statsråd.

Jag har valt att inkludera följdmotioner på regeringens budgetpropositioner eftersom det är i dessa motioner som partier som inte ingår i regeringsunderlaget årligen presenterar sin ekonomiska politik. Jag har valt att inte ta med övriga följdmotioner på regeringens propositioner, eftersom de får anses vara svar/reaktioner på regeringens förslag snarare än att de speglar partiernas egna prioriteringar. Jag kartlägger dessa olika typer av parlamentariska initiativ för att få en heltäckande bild och för att synliggöra om partiernas val av initiativ förändrats över tid. Dessutom minskar risken att jag missar relevanta parlamentariska initiativ utifrån att partiernas val av parlamentariska initiativ för att lyfta frågor om transpersoner kan skilja sig åt.

Jag har använt mig av riksdagen.se för att söka materialet. För att fånga bredden av initiativ och uppfattningar har jag använt en rad sökord; transperson, transsexuell, könsdysfori, könstillhörighet, könsidentitet, könsbekräftande, könskorrigering, könsbyte och drag queen.
Jag inkluderar bara de initiativ som kan anses vara ett exempel på debatten om transpersoner genom att de lyfter specifika frågor rörande transpersoner och argumenterar för någon form av policyförändring rörande transpersoner. Initiativ som talar mer allmänt om hbtq/hbt-personers rättigheter eller där transpersoner omnämns tillsammans med andra grupper i mer allmänna termer, till exempel samhällsgrupper som utsätts för diskriminering, har jag inte inkluderat eftersom jag bedömt att de inte är exempel på debatten om transpersoner.

En utmaning med materialinsamlingen är att materialet från de tidigaste riksdagsåren inte är heltäckande på riksdagen.se. För 1998/99 saknas data om de interpellationer som gjordes detta år. I materialet från 1998/99 och 1999/2000 delas inte motionerna upp utifrån om de är fristående eller följdmotioner. För de tidiga åren saknas dessutom heltäckande protokoll från frågestunderna och Statsministerns frågestund på riksdagen.se. Att få tillgång till denna data hade krävt en mycket mer tidskrävande materialinsamling, som tyvärr inte rymts inom ramen för denna uppsats. Eftersom dessa begräsningar i materialet bara gäller för ett fåtal riksdagsår, och inte skiljer sig nämnvärt åt mellan de politiska partierna, så är min bedömning att dessa begränsningar i materialinsamlingen haft små konsekvenser för det övergripande resultatet.

Det saknas också lättillgänglig information på riksdagen.se om det totala antal frågor som riksdagsledamöter från de politiska partierna ställt vid frågestunderna och Statsministerns frågestund. När jag jämför antalet initiativ om transpersoner med det totala antalet initiativ har jag därför behövt exkludera de 14 frågor som ställts om transpersoner frågestunderna och Statsministerns frågestund under den undersökta perioden. Det handlar om en liten andel av de 348 initiativ som jag identifierat, men det kan få viss påverkan på resultatet. Riksdagsledamöter har framför allt använt frågestunderna för att lyfta frågor om transpersoner under de senare åren, till exempel ställdes åtta av de 14 frågorna under riksdagsåret 2023/24. På partinivå påverkar det framför allt Sverigedemokraterna, som varit det mest aktiva partiet på frågestunderna och Statsministerns frågestund och ställt nio av 14 frågor som rör frågor om transpersoner.

Utifrån min kvantitativa beskrivande studie analyserar jag hur partiernas parlamentariska arbete när det kommer till frågor om transpersoner kan förklaras utifrån väljararenan på ett övergripande plan. Jag har inte möjlighet att på samma sätt analysera partiernas strategier utifrån den interna och parlamentariska arenan, utifrån att det hade krävt ytterligare studier och mer data. Jag är väl medveten om att denna avgränsning innebär att jag riskerar att missa faktorer som kan påverkat partiernas strategier på området. Men utifrån den ökade polariseringen i samhällsdebatten om transpersoner är min bedömning att väljararenan är central för att förklara partiernas strategier på detta område.

4.3 Klassificeringar

För att få syn på, benämna och sortera fenomen är kategorisering ett centralt redskap i statsvetenskaplig forskning (Esaiasson et al, 2024). I min studie klassificerar jag de parlamentariska initiativen genom en kvantitativ innehållsanalys utifrån följande fem olika variabler. Jag använder mig av nominalskalor för fyra av mina kategoriseringar, eftersom kategorierna i dessa fall är ömsesidigt uteslutande utan någon rangordning sinsemellan. (Teorell & Svensson 2006). När det kommer till initiativens ämne är kategorierna inte ömsesidigt uteslutande eftersom ett parlamentariskt initiativ kan omfatta flera policyförslag på olika områden.

- När initiativet togs

Initiativen klassificeras utifrån vilket riksdagsår det gjordes. På så sätt kan jag synliggöra eventuella förändringar över tid.

- Vilken typ av initiativ

Initiativen klassificeras utifrån åtta kategorier; partimotion, kommittémotion, enskild motion, flerpartimotion, interpellation, skriftlig fråga samt fråga vid riskdagens frågestund eller statsministerns frågestund.

Parti- och kommittémotionen är motioner som partiernas riksdagsgrupper står bakom. De är resultatet av interna processer i riksdagsgrupperna och får anses indikera att frågan är prioriterad av partiet. Övriga initiativ behöver oftast förankras och/eller koordineras internt, men måste inte nödvändigtvis spegla partiet uppfattning eller prioriteringar i samma utsträckning som parti- och kommittémotioner (Sveriges riksdag, 2025). Genom denna klassificering kan jag få en bild av i vilken utsträckning frågan prioriteras av partiet eller drivs av enskilda ledamöter.

- Initiativtagarens partitillhörighet

Initiativen klassificeras utifrån tio kategorier; de åtta politiska partier som suttit i riksdagen under den undersökta perioden samt en kategori för flerpartiinitiativ och en kategori för initiativ från så kallade politiska vildar. Därigenom kan jag bryta ner resultatet och se skillnader i förhållningssätt över tid på partinivå.

- Vems intresse är utgångspunkten för initiativet

Här använder jag mig av tre kategorier för att klassificera de parlamentariska initiativen utifrån om de kan bedömas vara i transpersoners intresse eller ej, samt om det förhåller sig neutralt till transpersoners intressen. Den sistnämnda kategorin används också för fall där initiativtagarens syfte är oklart.

- Initiativets ämne

För att fånga eventuella förändringar över tid när det kommer till vilka frågor de politiska partierna lyfter rörande transpersoner klassificeras jag initiativen utifrån vilket ämne de berör på. Trans Legislation Tracker (2025) har i sin kartläggning använt fem kategorier; offentliga toaletter, idrott, hälsovård, utbildning och övrigt. Jag har arbetat induktivt, med andra ord genom att kategorierna fått växa fram som en del av mitt empiriska arbete (Esaiasson et al, 2024). Utifrån studien använder jag mig av åtta kategorier för att koda initiativens ämne; vård/hälsa, juridiskt kön, diskriminering, namnfrågor, hets/hatbrott, migration, generella och övriga frågor. Den sista kategorin rymmer en rad olika frågor där det gjorts ett fåtal initiativ inom varje fråga.

Genom kategoriseringarna har jag fått ett material som möjliggör en förklarande effektanalys av hur det parlamentariska arbetet generellt utvecklats och eventuella skillnader mellan de politiska partiernas parlamentariska strategier över tid.

4.4 Operationalisering

Genom min datainsamling har jag ett omfattande material över antal parlamentariska initiativ rörande transpersoner från riksdagsåret 1998/99 till och med riksdagsåret 2023/24. Eventuella förändringar av antalet parlamentariska initiativ är intressant att studera i sig, både för riksdagen som helhet och för enskilda partier.

Antalet parlamentariska initiativ varierar samtidigt generellt över tid och partiernas förutsättningar att göra parlamentariska initiativ skiljer sig åt. Ett större parti har fler riksdagsledamöter och fler medarbetare vilket möjliggör att göra fler parlamentariska initiativ generellt. För ett parti i regeringsställning, som har möjlighet att utforma budgetpropositioner, lagförslag samt regleringsbrev, blir parlamentariska initiativ mindre viktiga än för ett parti i opposition, där de parlamentariska initiativen är en central del i arbetet med att granska och utkräva ansvar av regeringen. Det är praxis i riksdagen att partier i regeringsställningen generellt inte lägger parti- eller kommittémotioner.

För att säkerställa att de förändringar vi ser i absoluta antal inte primärt beror på generella förändringar av antalet parlamentariska initiativ eller andra faktorer är det därför relevant att studera hur andelen initiativ som berör transpersoner har förändrats under den undersökta perioden. Jag har därför beräknat den genomsnittliga årliga andelen initiativ rörande transpersoner för den undersökta perioden, både för de enskilda partierna och riksdagen som helhet. För Sverigedemokraterna beräknar jag andelen initiativ från riksdagsåret 2010/11, när partiet kom in i riksdagen.

För att testa min hypotes (1) om att den politiska polariseringen om transpersoners rättigheter har ökat i Sveriges riksdag, undersöker jag om frågor om transpersoner fått ökat utrymme i det parlamentariska arbetet i relation till övriga frågor, dels om det skett en ökad divergens.

För att testa om frågor om transpersoner fått ökat utrymme i det parlamentariska arbetet i relation till övriga frågor undersöker jag om antalet respektive andelen parlamentariska initiativ som rör frågor om transpersoner ökat under den undersökta perioden genom en korrelationsanalys, med andra ord sambandet mellan variabler (Esaiasson et al, 2024). Genom en bivariat regressionsanalys, med riksdagsår som oberoende variabel och antalet/andelen parlamentariska initiativ som rör frågor om transpersoner som beroende variabel, prövar jag sambandet.

För att testa om det skett en ökad divergens analyserar jag antalet parlamentariska initiativ som inte bedöms vara i transpersoner intressen i relation till antalet parlamentariska initiativ som bedöms vara i transpersoner intressen eller neutrala. Om det över tid sker en ökad spridning av utgångspunkten för de parlamentariska initiativen kan det antas indikera ett ökat ideologiskt avstånd mellan de politiska partierna i frågor som rör transpersoner.

För att testa min hypotes (2), att Socialdemokraterna och Moderaterna gjort färre parlamentariska initiativ under den undersökta perioden som rör frågor om transpersoner i jämfört med övriga partier, genomför jag ett dubbelsidigt t-test.

Ett t-test innebär att man undersöker hur en grupp, i detta fall Socialdemokraterna respektive Moderaterna, skiljer sig mot en kontrollgrupp, med andra ord övriga sex partier i min studie (Statistikhjälpen 2025). Genom t-testet jämför jag den genomsnittliga årliga andelen initiativ som rör frågor om transpersoner för Socialdemokraterna respektive Moderaterna med motsvarande genomsnitt för de övriga partierna och om denna skillnad är statistisk signifikant.

För att testa min hypotes (3), att Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Kristdemokraterna gjort fler parlamentariska initiativ under den undersökta perioden som rör frågor om transpersoner i jämfört med övriga fem partier genomför jag även ett t-test för dessa partier. Genom att jämföra Sverigedemokraterna, Miljöpartiet respektive Kristdemokraterna med genomsnittet för kontrollgruppen kommer jag kunna besvara om den genomsnittliga årliga andelen initiativ som rör frågor om transpersoner för dessa tre partier är högre än för de övriga partierna och om denna skillnad är statistisk signifikant.

5 Resultat och analys

5.1 Riksdagen som helhet

Figur 1. Antal initiativ om transpersoner i Sveriges riksdag över tid.

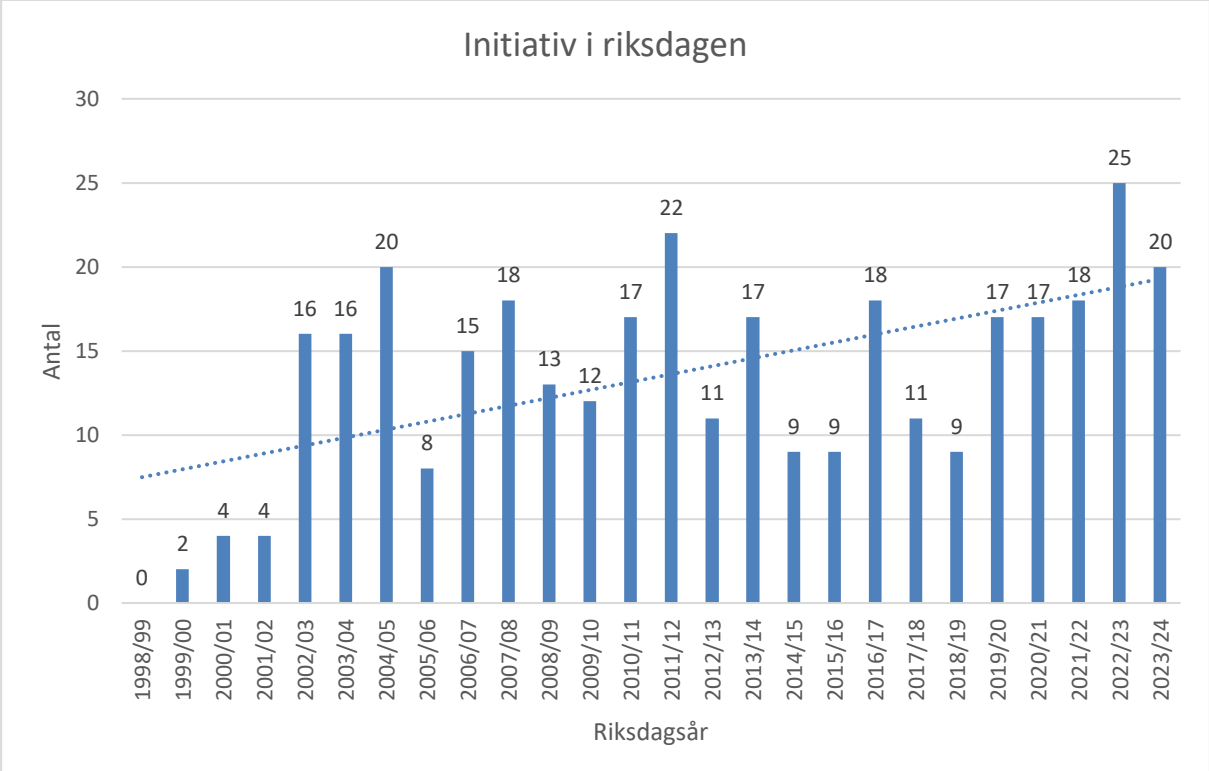

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

Mellan riksdagsåret 1998/99 och 2023/24 gjordes sammanlagt 348 initiativ i riksdagen som lyfter specifika frågor rörande transpersoner och som argumenterar för någon form av policyförändring på området. Före valet 2002 gjordes ett fåtal initiativ per år, men riksdagsåret 2002/03 innebar en tydlig förändring av riksdagensarbetet rörande frågor om transpersoner.

Skillnaderna mellan enskilda år kan i delar förklaras av att enskilda frågor som genererat många parlamentariska initiativ på olika sätt har resulterat i politiska beslut som adresserat frågan. Mellan 2002/03 och 2004/05 gjordes ett flertal initiativ om att inkludera transpersoner i olika lagar mot diskriminering och lagen om hets mot folkgrupper, vilket också senare blev verklighet. 2010/11 och 2011/12 fokuserade flera initiativ på att avskaffa steriliseringskravet vid byte av juridiskt kön, vilket också genomfördes 2013. Från riksdagsåret 2019/20 fokuserar merparten av initiativen på frågor om könsbekräftande vård och möjligheten att byta juridiskt kön. Det återstår att se om riksdagens beslut 2024 om att förenkla processen för ändring av juridiskt kön och att separera det från processen för kirurgiska ingrepp i könsorganen kommer leda till en minskning av antalet initiativ kommande år.

Tabell 1. Har antalet initiativ om transpersoner i Sveriges riksdag förändrats över tid?

	(1) Antal
Riksdagsår	0,358*
Konstant	-707,9*
N	26
R^2	0,216

Kommentar. * p <0,05; ** p <0,01*, *** p < 0,001

Den bivariata regressionsanalysen visar att det finns ett positivt samband mellan riksdagsår och antal initiativ, med andra ord att antalet initiativ ökar med tid. B-koefficienten är 0,358, vilket innebär antalet initiativ ökar i genomsnitt med 0,358 för varje riksdagsår. Determinationskoefficienten R^2 beskriver hur stor del av variationen i antalet initiativ som förklaras av riksdagsår och bekräftar att det finns ett visst samband. Signifikansvärdet *p* visar

om det samband vi kan se också är statiskt säkerställt. *P*-värdet är mindre är 0,05, med andra ord är det tillräckligt sannolikt att sambandet är signifikant.[1]

När resultatet i stället analyserar utifrån hur stor andel av initiativen i riksdagen som berör frågor om transpersoner får vi liknande resultat.

Figur 2. Andelen initiativ om transpersoner i Sveriges riksdag över tid.

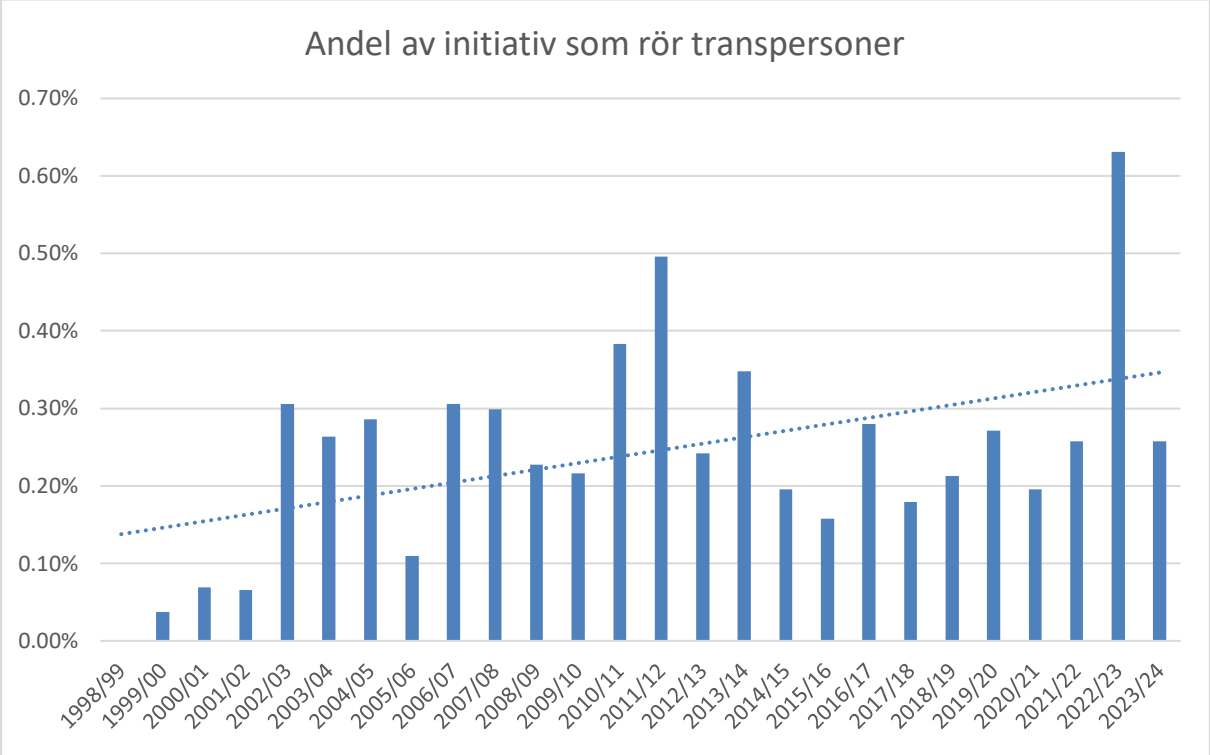

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer och skriftliga frågor.

Den bivariata regressionsanalysen visar att det finns ett positivt samband mellan riksdagsår och andelen initiativ om transpersoner. B-koefficienten 0,00830 visar att andelen initiativen som berör frågor om transpersoner i genomsnitt ökar med 0,0083 %-enheter för varje riksdagsår. R^2 blir marginellt högre när vi gör regressionsanalysen för andelen initiativ och resultatet är fortsatt signifikant[2].

[1] Se tabell 2 i appendix för den deskriptiva statiken som regressionsanalysen bygger på.
[2] Se tabell 2 i appendix för den deskriptiva statiken som regressionsanalysen bygger på.

Tabell 2. Har andelen initiativ om transpersoner i Sveriges riksdag förändrats över tid?

	(1) Andel
Riksdagsår	0,00830*
Konstant	-16.44*
N	26
R^2	0,220

Kommentar. * p <0,05; ** p <0,01*, *** p < 0,001

Sammanfattningsvis kan jag därför konstatera att frågor om transpersoner tycks ha fått ett något ökat utrymme i det parlamentariska arbetet i relation till övriga frågor under den undersökta perioden. I ljuset av hur den offentliga debatten om transpersoner förändrats är det en mindre ökning än jag hade förväntat mig. Samtidigt behöver man också beakta att ett flertal av de frågor som lyfts under perioden fått politiska lösningar och därför försvunnit från riksdagens agenda.

Figur 3. I vems intresse görs initiativen i riksdagen?

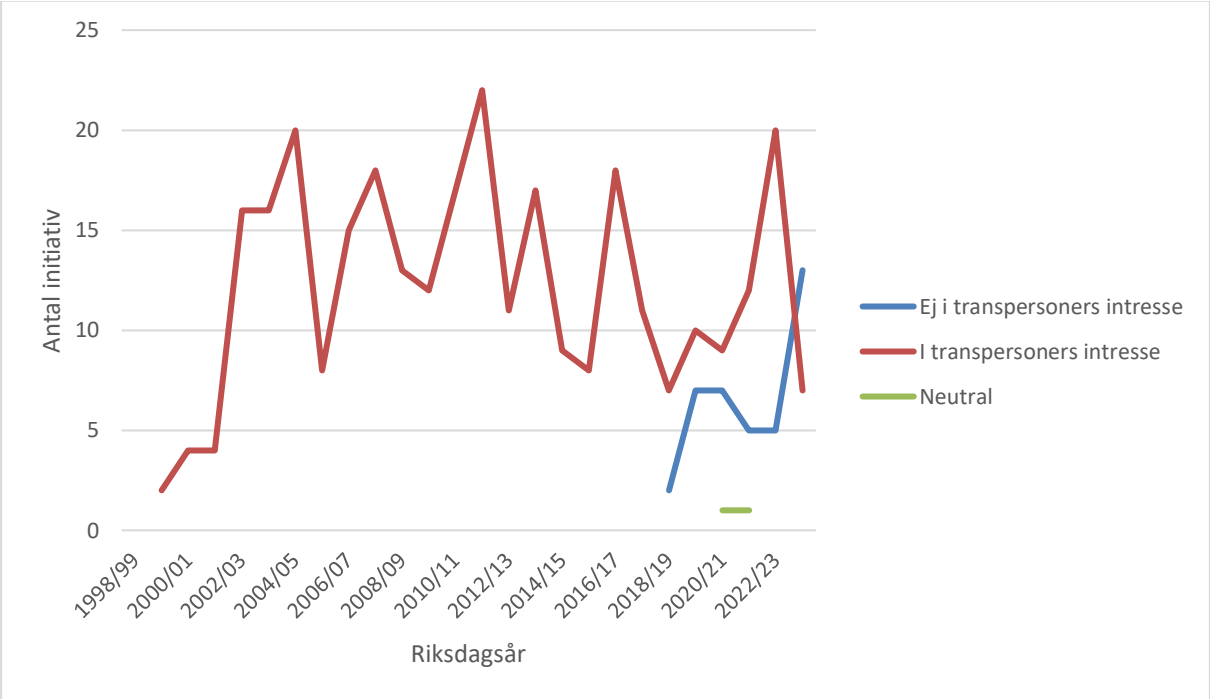

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

Om vi tittar på de parlamentariska initiativen utifrån i vems intresse de är gjorda blir det tydligt att det skett förändringar av initiativens syfte under den undersökta perioden. Fram till riksdagsåret 2015/16 hittar jag inga initiativ i riksdagen som kan kodas som att ej vara i transpersoners intressen. Därefter ökar antalet initiativ som ej är i transpersoners intressen till riksdagsåret 2023/24, då initiativen som inte är i transpersoners intresse för första gången är fler än initiativen som kan anses vara i transpersoners intressen.

Förändringen av initiativens syfte pekar på att det efter valet 2018 skett en ökad spridning av vems intresse som är utgångspunkten för de parlamentariska initiativen. Jag tolkar resultatet som att det ideologiskt avstånd ökat mellan de politiska partierna i frågor som rör transpersoner. Det tycks finnas likheter på ett övergripande plan och med något års eftersläpning med utveckling på federal och delstatsnivå i USA. Detta skifte sammanfaller också med Uppdrag Gransknings reportage om den könsbekräftande vården för unga 2019–2021, och flera initiativ som ej är i transpersoners intressen hänvisar till just Uppdrag Granskning.

Under den undersökta perioden genomfördes två stora förändringar av könstillhörighetslagen; 2012/13 avskaffades krav på att den sökande skulle vara ogift, svensk medborgare samt steriliserad och 2024 beslutade riskdagen att processen för ändring av juridiskt kön skulle göras lättare och separeras från processen för kirurgiska ingrepp i könsorganen (Betänkande 2023/24:SoU22). Det finns stora likheter mellan de två processerna för att ändra lagstiftningen; båda förändringarna innebar att det blev lättare att byta juridiskt kön och båda förändringarna mötte motstånd från Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna. Inför lagändringarna 2012/13 valde kritikerna i riskdagen att inte använda parlamentariska initiativ för att uttrycka sin kritik, medan man tydligt valde att använda riksdagens verktyg under åren före lagändringen 2024. Detta tyder på att i synnerhet SD valt en annan strategi vid den senare lagändringen och gjort en bedömning att de skulle gynnas om denna debatt fick större politiskt utrymme.

Av de 348 initiativ som jag funnit i min studie är 274 motioner. Om vi tittar på vilken typ av motioner som gjorts sen riksdagsåret 1998/99 blir det också tydligt att partiernas val av typ av motion har förändrats över tid.

Figur 4. Typ av motioner om transpersoner över tid.

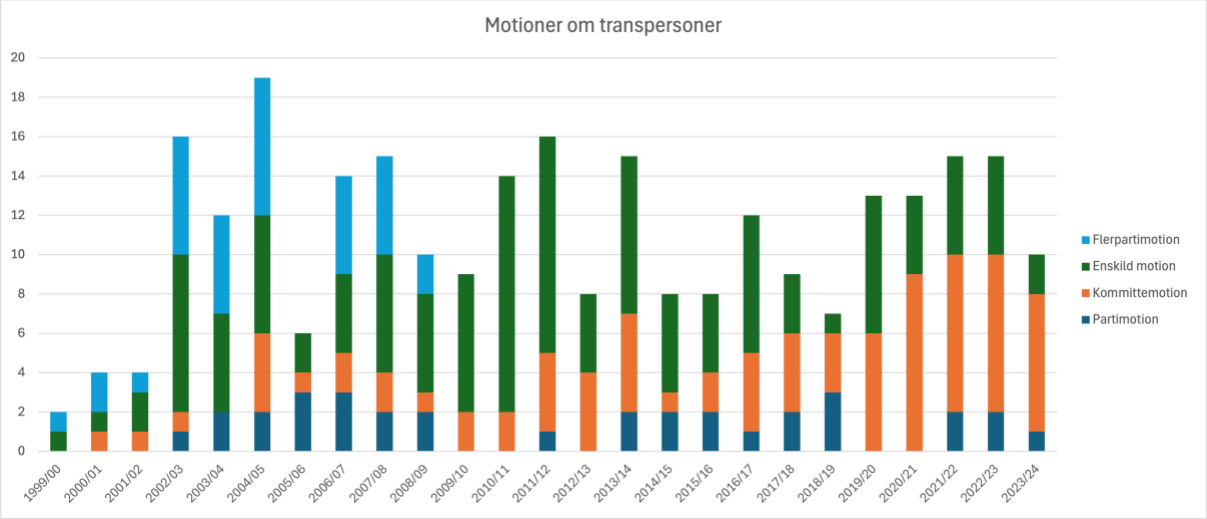

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner.

Fram till riksdagsåret 2008/09 var en stor andel av motioner i riksdagen så kallade flerpartimotioner. Ledamöter med engagemang i frågor som rör transpersoner tycks ha prioriterat att samverka över parti- och blockgränserna för att göra gemensamma initiativ. Men efter 2008/09 görs inga fler flerpartimotioner om transpersoner. Det kan noteras att detta sammanfaller med en mer generell minskning av antalet flerpartimotioner i riksdagen. Det senaste decenniet har vi samtidigt sett en ökning av antalet kommittémotioner som berör frågor om transpersoner. Parti- och kommittémotionen får anses i högre utsträckning indikera att frågan är prioriterad av det enskilda partiet än enskilda- och flerpartimotioner. Att antalet kommittémotioner ökat kan därför tolkas som frågor om transpersoner gått från att vara frågor som framför allt drivits av enskilda riksdagsledamöter till att i högre utsträckning inkluderas i partiernas gemensamma arbete och prioriteras i högre utsträckning. Min bedömning är att det ger ytterligare stöd till min hypotes (1) om att den politiska polariseringen om transpersoners rättigheter har ökat i riksdagen.

De 348 initiativen har också kodats utifrån vilket ämne rörande transpersoner som lyfts. Frågor om juridiskt kön har lyfts i sammanlagt 140 initiativ och frågor om vård och hälsa har lyfts i 126 initiativ[3].

[3] Se tabell 1 i appendix för ytterligare statistik över vilka ämnen som initiativen lyfter.

Figur 5. Vilka ämnen rörande transpersoner lyfts i de parlamentariska initiativen?

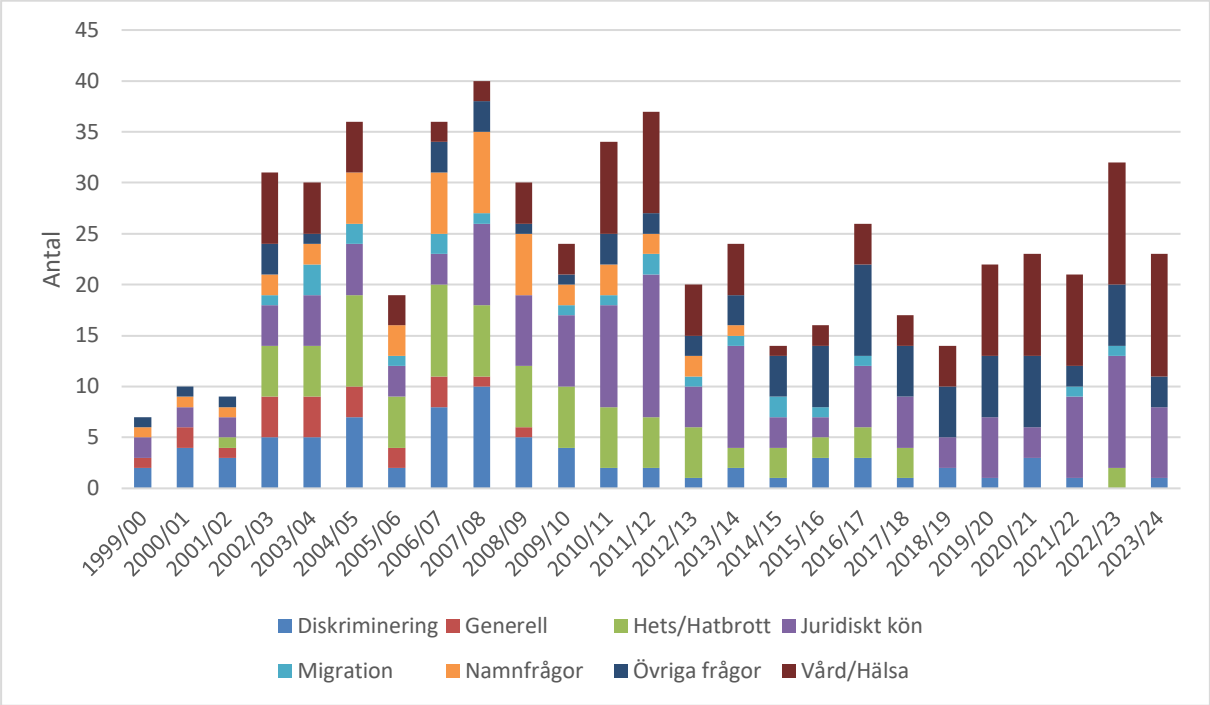

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

Över tid har frågor om diskriminering, hets/hatbrott och namnfrågor fått mindre utrymme i det parlamentariska arbetet. Även motioner med mer generella förslag om transpersoner har minskat i antal. Det tycks vara så att bredden av frågor rörande transpersoner om lyfts generellt har minskat och initiativen i riksdagen alltmer har kommit att fokusera på frågor om juridiskt kön och vård/hälsa, med andra ord de frågor som kan betraktas som mer kontroversiella och polariserade.

Sammantaget tolkar jag resultatet av min studie som att det skett en ökad divergens i riksdagen samtidigt som frågor om transpersoner fått ökat utrymme i det parlamentariska arbetet i relation till övriga frågor. Det ger stöd till min hypotes (1) om att den politiska polariseringen om transpersoners rättigheter har ökat i Sveriges riksdag.

5.2 Enskilda politiska partier

Bryter vi ner de parlamentariska initiativen utifrån avsändare ser vi tydliga skillnader mellan de politiska partierna.

Socialdemokraterna är med god marginal det parti som gjort flest antal initiativ mellan riksdagsåren 1998/99 och 2023/24, följt av Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Liberalerna. Antalet initiativ som gjorts av Sverigedemokraterna bör ses i ljuset av de kom in i riksdagen 2010 och därför inte hade möjlighet att göra parlamentariska initiativ under hela den undersökta perioden. Centerpartiet är det parti som gjort minst antal parlamentariska initiativ om transpersoner, medan Kristdemokraterna och Moderaterna gjort marginellt fler.

Figur 6. Antal initiativ om transpersoner per parti 1998/99 till 2023/24.

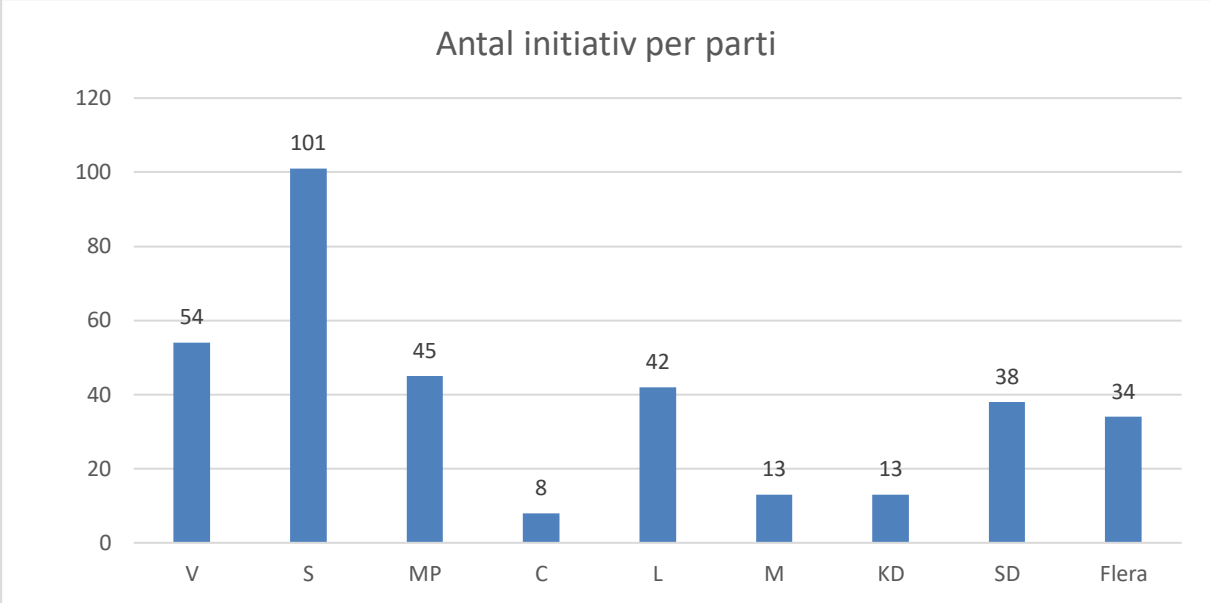

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

När man tittar på den genomsnittliga årliga andelen av initiativen som rör transpersoner framträder en delvis annan bild. Vänsterpartiet och Miljöpartiet är de partier som under den undersökta perioden har högst genomsnittlig årliga andel initiativ som berör transpersoner, följt av Liberalerna. Moderaterna är det parti med lägst andel initiativ om transpersoner.

Figur 7. Andel initiativ om transpersoner per parti 1998/99 till 2023/24.

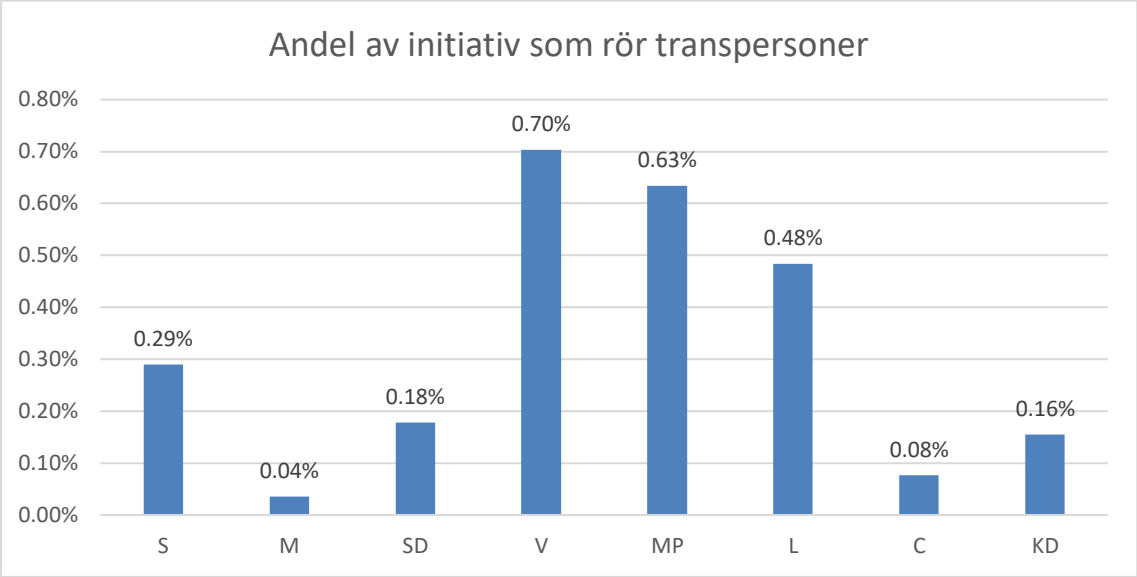

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer och skriftliga frågor.

5.2.1 Socialdemokraterna

Figur 8. Antal initiativ om transpersoner från Socialdemokraterna över tid.

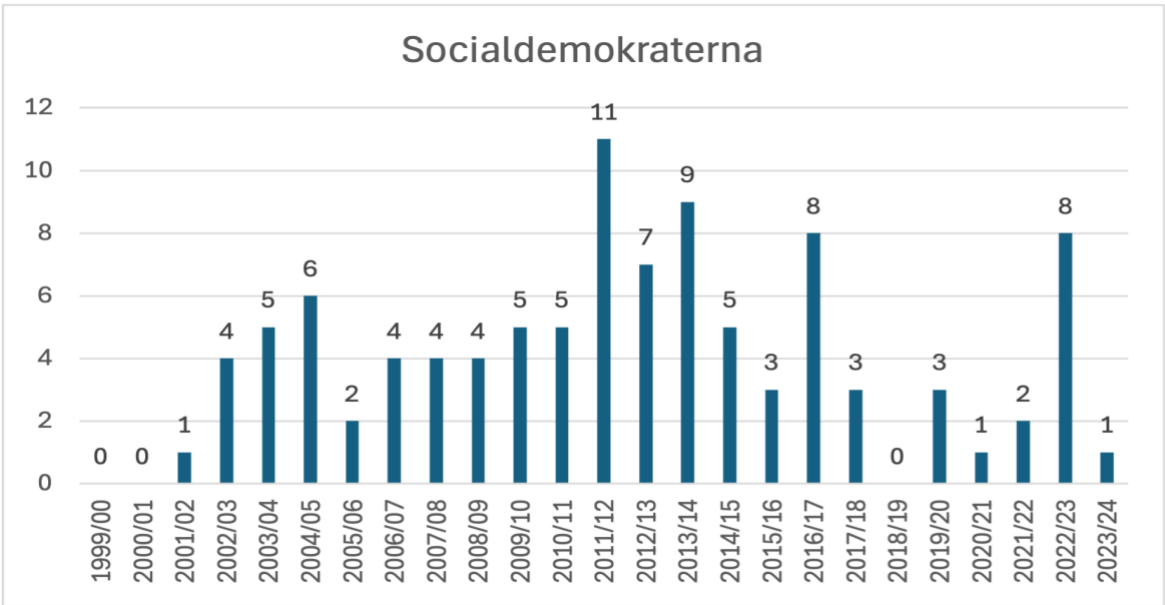

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

Socialdemokraterna är det parti gjort flest parlamentariska initiativ om transpersoner sen 1998/99. Socialdemokraterna är samtidigt riksdagens största parti och har flest antal riksdagsledamöter under den undersökta perioden. Om vi tar hänsyn till det och i stället tittar

på den genomsnittlig årliga andel initiativ som berör transpersoner har tre partier en högre andel än Socialdemokraterna.

Medan det finns en trend i riksdagen mot att frågor som rör transpersoner får större utrymme i relation till andra frågor tycks utvecklingen i Socialdemokraterna gå i motsatta riktning och sambandet mellan tid och antal initiativ tycks vara icke-linjärt. 2022/23 avviker från en sådan möjlig trend. Av de åtta parlamentariska initiativen som gjordes det riksdagsåret berör fem den aktuella debatten om sagostunder på bibliotek med Drag Queens.

Socialdemokraterna skiljer sig från de flesta andra partier genom att lägga få kommittémotioner som berör frågor om transpersoner, och man har bara lagt en partimotion (2008/09). I stället har Socialdemokraterna framför allt gjort enskilda motioner. Socialdemokraternas initiativ tycks med andra ord snarare ha sin grund i enskilda ledamöters engagemang än en generell prioritering av frågorna.

Figur 9. Typ av initiativ från Socialdemokraterna över tid.

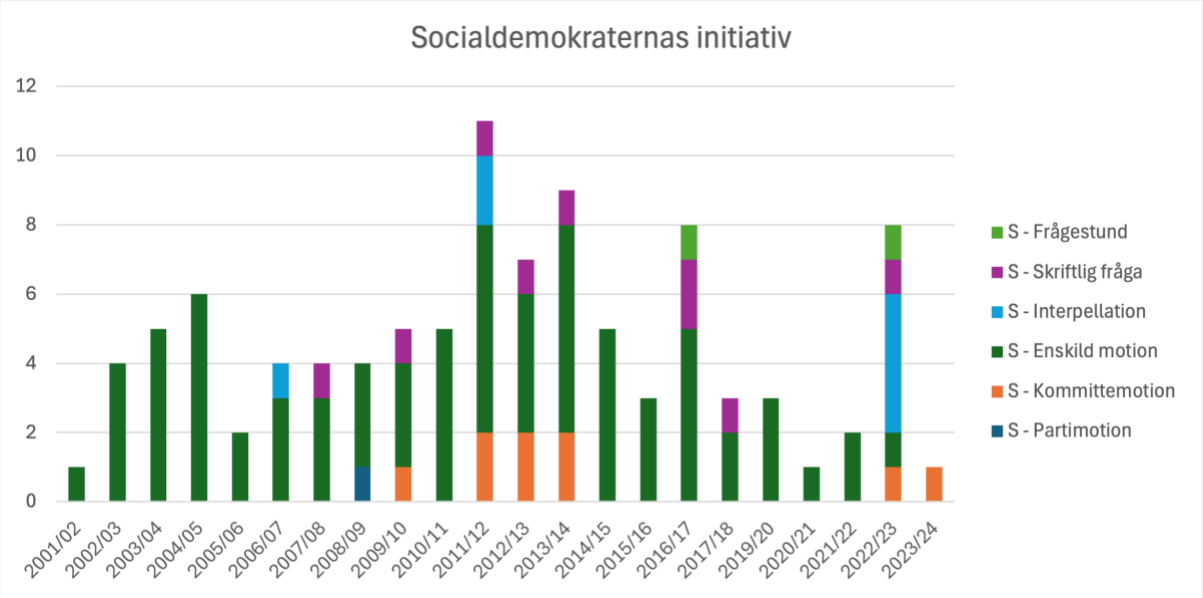

Kommentar. Grafen inkluderar data om antal motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

Min hypotes (2) är att Socialdemokraterna gjort färre parlamentariska initiativ under den undersökta perioden som rör frågor om transpersoner i jämfört med övriga partier. När jag jämför den genomsnittliga årliga andelen initiativ som rör frågor om transpersoner för

Socialdemokraterna med motsvarande genomsnitt för de sex partier i kontrollgruppen genom ett t-test bekräftas att Socialdemokraternas genomsnittliga andel är lägre än genomsnittet i kontrollgruppen. Men det är en relativt liten skillnad i andel på 0,065 %-enheter per år och *p*-värdet är 0,3, med andra ord är inte skillnaden statistisk signifikant. T-testet ger sammantaget ett svagt stöd till min hypotes (2) om att Socialdemokraterna gjort färre parlamentariska initiativ under den undersökta perioden som rör frågor om transpersoner i jämfört med övriga partier. Socialdemokraternas genomsnittliga andel ligger snarare nära genomsnittet i riksdagen i stort.

Tabell 3. Dubbelsidigt t-test för Socialdemokraterna och kontrollgrupp

Variabel	N	Genomsnitt	Standardfel	Standard-avvikelse	(95 % konfidens-Intervall)	
Kontrollgrupp	26	0,358	0,054	0,275	0,247	0,469
Andel S	26	0,293	0,048	0,246	0,194	0,392
Differens	26	0,065	0,065	0,314	-0,062	0,192

Kommentar. t = 1,0584, *p*-värde 0,3000

Tittar vi däremot på vilken typ av initiativ som Socialdemokraterna gjort pekar resultatet på att frågor om transpersoner inte är prioriterat av Socialdemokraterna som parti i deras parlamentariska arbete, utan snarare drivis av enskilda ledamöter med personligt engagemang. Samtidigt som det finns en trend mot att frågor om transpersoner fått generellt ökat utrymme i det parlamentariska arbetet i riksdagen i relation till övriga frågor, tycks vi eventuellt nu kunna se en trend mot att även initiativen från enskilda socialdemokratiska riksdagsledamöter minskar.

5.2.2 Moderaterna

Moderaterna har gjort få parlamentariska initiativ under den undersökta perioden och om vi tittar på den genomsnittliga årliga andelen för Moderaternas är den lägst av samtliga partier. Bland de 13 initiativ som Moderaterna gjort återfinns ingen partimotion och tre kommittémotioner, varav den senaste är från riksdagsåret 2017/18. Av de resterande tio initiativen är åtta enskilda motioner och två är skriftliga frågor. Flera av de initiativ som Moderaterna gjort berör frågor om hatbrott och hets mot transpersoner, samtidigt har partiet

bara gjort ett initiativ det senaste decenniet som berör frågor om könstillhörighetslagen och den könsbekräftande vården.

Figur 10. Antal initiativ om transpersoner från Moderaterna över tid.

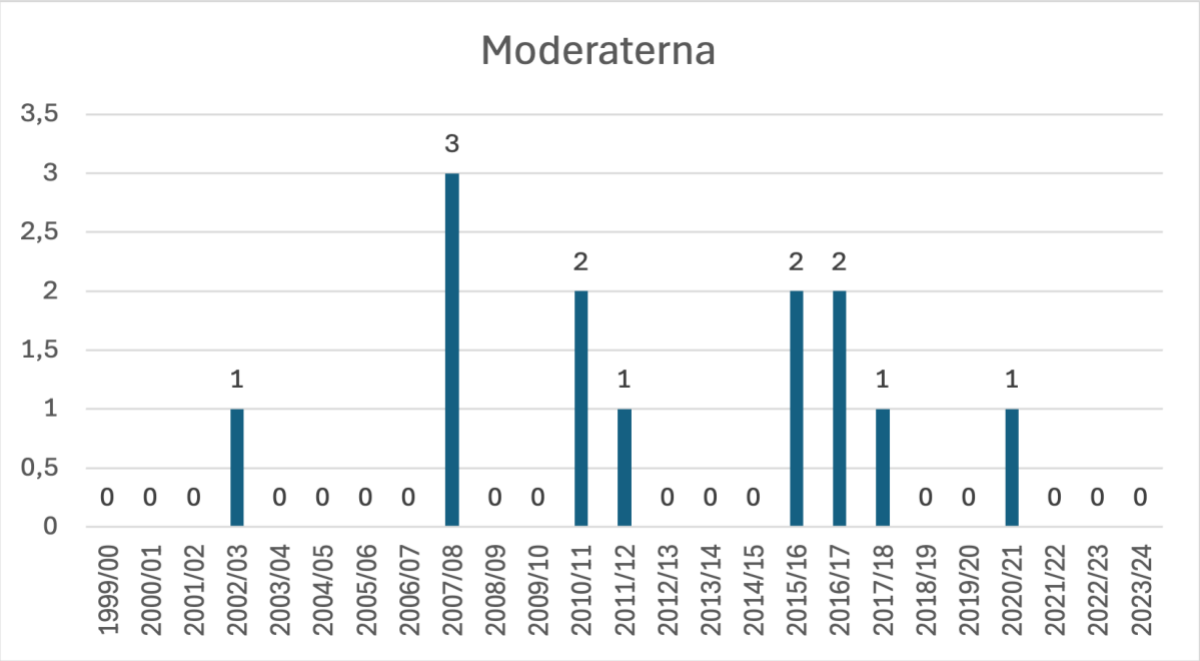

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

T-testet ger också stöd till min hypotes (2) att Moderaterna gjort färre parlamentariska initiativ under den undersökta perioden som rör frågor om transpersoner i jämfört med övriga partier. Medan den genomsnittliga andelen initiativ som rör frågor om transpersoner per riksdagsår för Moderaterna är 0,035 % är motsvarande genomsnitt 0,36 % för de sex partierna i kontrollgruppen. *P*-värdet är dessutom 0.00 vilket bekräftar att skillnaden är statistiskt signifikant.

Tabell 4. Dubbelsidigt t-test för Moderaterna och kontrollgrupp

Variabel	N	Genomsnitt	Standardfel	Standard-avvikelse	(95 % konfidens-Intervall)	
Kontrollgrupp	26	0,358	0,054	0,275	0,247	0,469
Andel M	26	0,035	0,014	0,072	0,006	0,064
Differens	26	0,323	0,056	0,284	0,208	0,438

Kommentar. t = 5,7876, *p*-värde 0,0000

Sammantaget finns det tydligt stöd för min hypotes (2) för Moderaterna gjort färre parlamentariska initiativ under den undersökta perioden som rör frågor om transpersoner i jämfört med övriga partier. Moderaterna tycks snarare försöka undvika frågor om transpersoner i allmänhet och i synnerhet de mer polariserade frågorna om juridiskt kön och könsbekräftande vård.

5.2.3 Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna tycks, utifrån resultatet av min studie, lagt om sin strategi kopplat till frågor om transpersoner. Under sin första mandatperiod i riksdagen gjorde man inga parlamentariska initiativ om transpersoner. Men de senaste åren har det skett en tydlig ökning av antalet sverigedemokratiska initiativ på området och partiet har de senaste åren kommit att bli ett av de mest aktiva när det kommer till frågor rörande transpersoner. Flera av initiativen är också kommittémotioner, vilket förstärker bilden om att Sverigedemokraterna som parti medvetet prioriterat frågorna.

Figur 11. Antal initiativ om transpersoner från Sverigedemokraterna över tid.

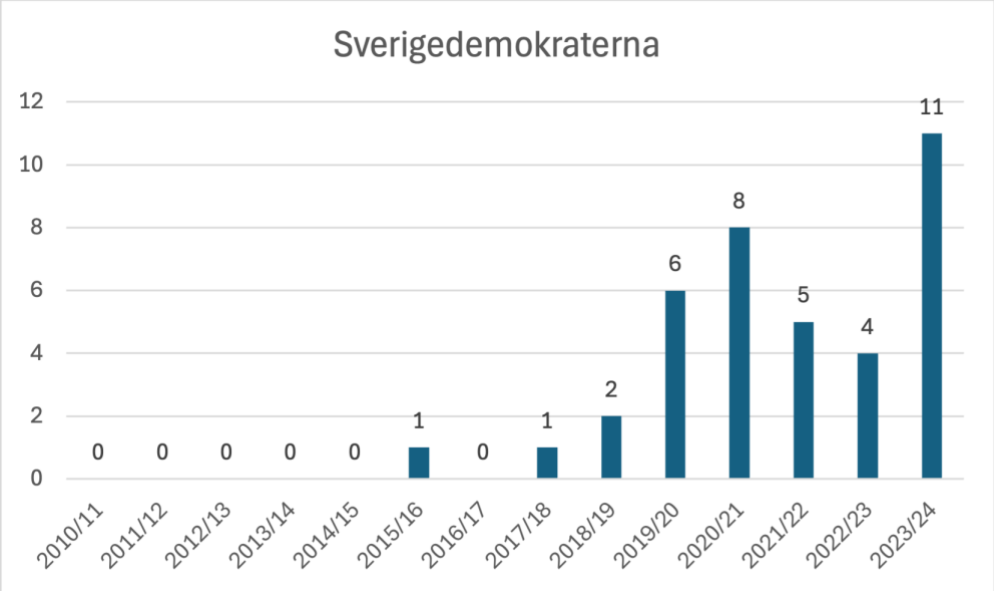

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

De sverigedemokratiska initiativen hade under de första riksdagsåren en blandad karaktär, men under de senaste åren är det tydligt att partiet fokuserar på att kritisera förslaget till ny könstillhörighetslagstiftning och den könsbekräftande vården, i synnerhet för unga.

Att 2023/24 blev det första riksdagsår då initiativen som inte är i transpersoners intresse var fler än initiativen som kan bedömas vara i transpersoners intressen var i stor utsträckning ett resultat av Sverigedemokraternas ökade aktivitet på området.

Figur 12. I vems intresse är Sverigedemokraternas initiativ?

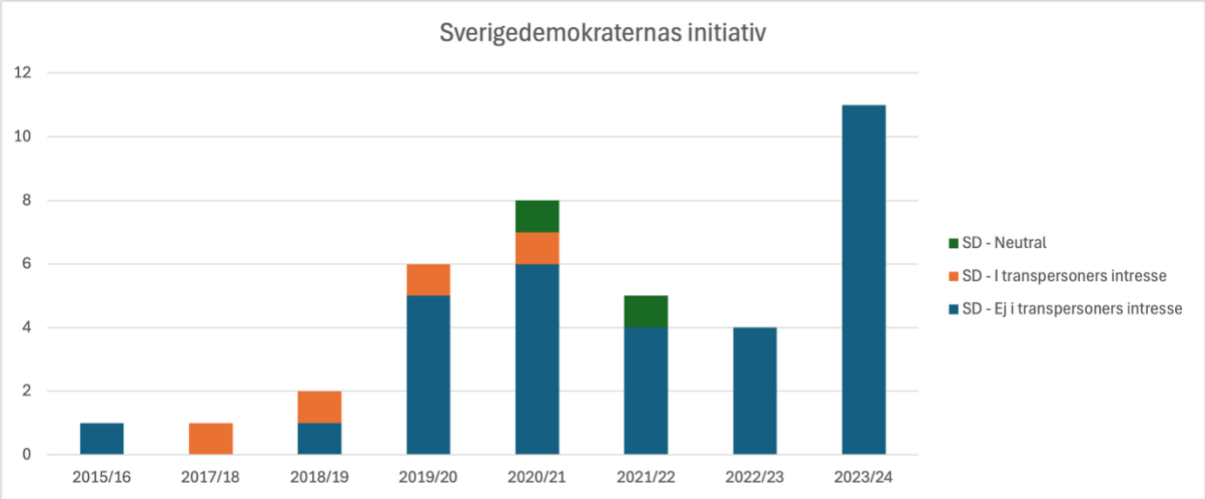

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

Min hypotes (3) är att Sverigedemokraterna gjort fler parlamentariska initiativ under den undersökta perioden som rör frågor om transpersoner i jämfört med övriga partier, men när jag jämför partiets genomsnittliga årliga andel med kontrollgruppen på fem partier för de riksdagsår då Sverigedemokraterna suttit i riksdagen framträder en annan bild. Medan den genomsnittliga årliga andelen initiativ som rör frågor om transpersoner för Sverigedemokraterna är 0,18 % är motsvarande genomsnitt 0,45 % för de fem partierna i kontrollgruppen. Skillnaden är statistisk signifikant.

Tabell 5. Dubbelsidigt t-test för Sverigedemokraterna och kontrollgrupp

Variabel	N	Genomsnitt	Standardfel	Standard-avvikelse	(95 % konfidens-Intervall)	
Kontrollgrupp	14	0,455	0,045	0,168	0,358	0,552
Andel SD	14	0,178	0,048	0,181	0,074	0,283
Differens	14	0,277	0,061	0,230	0,144	0,409

Kommentar. t = 4,5015, *p*-värde 0,0006

T-testet inkluderar dock inte frågor från frågestunder och statsministerns frågestund. Det påverkar resultatet för Sverigedemokraterna eftersom de ställt 9 av de totalt 14 frågor som rör frågor om transpersoner under den undersökta perioden, vilket motsvarar nästan en fjärdedel av de initiativ som gjorts av partiet. Hade frågor från frågestunden och statsministerns frågestund inkluderats i t-testet hade skillnaden med kontrollgruppen minskat, men med stor sannolikhet inte tillräckligt för att bekräfta min hypotes (3).

Resultatet för Sverigedemokraterna ger inte stöd för min hypotes (3) om partiet gjort fler parlamentariska initiativ under den undersökta perioden som rör frågor om transpersoner i jämförelse med övriga partier. Däremot är det tydligt att Sverigedemokraterna har ökat sitt engagemang på området. Sverigedemokraterna utmärker sig också genom att de lyfter frågor som inte får anses vara i transpersoners intressen. Framtida forskning får visa om partiet kommer fortsätta profilera sig som ett parti som kritiserar den könsbekräftande vården och de förenklade möjligheterna att byta juridiskt kön.

5.2.4 Miljöpartiet

Miljöpartiet har gjort 45 parlamentariska initiativ rörande frågor om transpersoner sedan 1998/99 och är det parti som har näst högst genomsnittlig årlig andel initiativ som rör transpersoner. Men engagemanget har varierat över tid och tycks gå i vågor. Efter ett flertal initiativ mellan valen 2006 och 2014, så följer fyra år då man inte gör några initiativ alls. Det sammanfaller med att Miljöpartiet bildade regering med Socialdemokraterna 2014, men också med att flera stora förändringar av könstillhörighetslagen genomfördes 2012 och 2013.

Under de senaste åren har Miljöpartiet gjort allt fler initiativ om transpersoner och i synnerhet lyft frågor om förändringar av könstillhörighetslagen och den könsbekräftande vården. Att Miljöpartiet valt att prioritera frågorna som parti understryks också av att man valt att lyfta frågorna genom parti- och kommittémotioner. Under de tre sista undersökta riksdagsåren gjorde partiet fyra partimotioner som berörde transpersoner.

Figur 13. Antal initiativ om transpersoner från Miljöpartiet över tid.

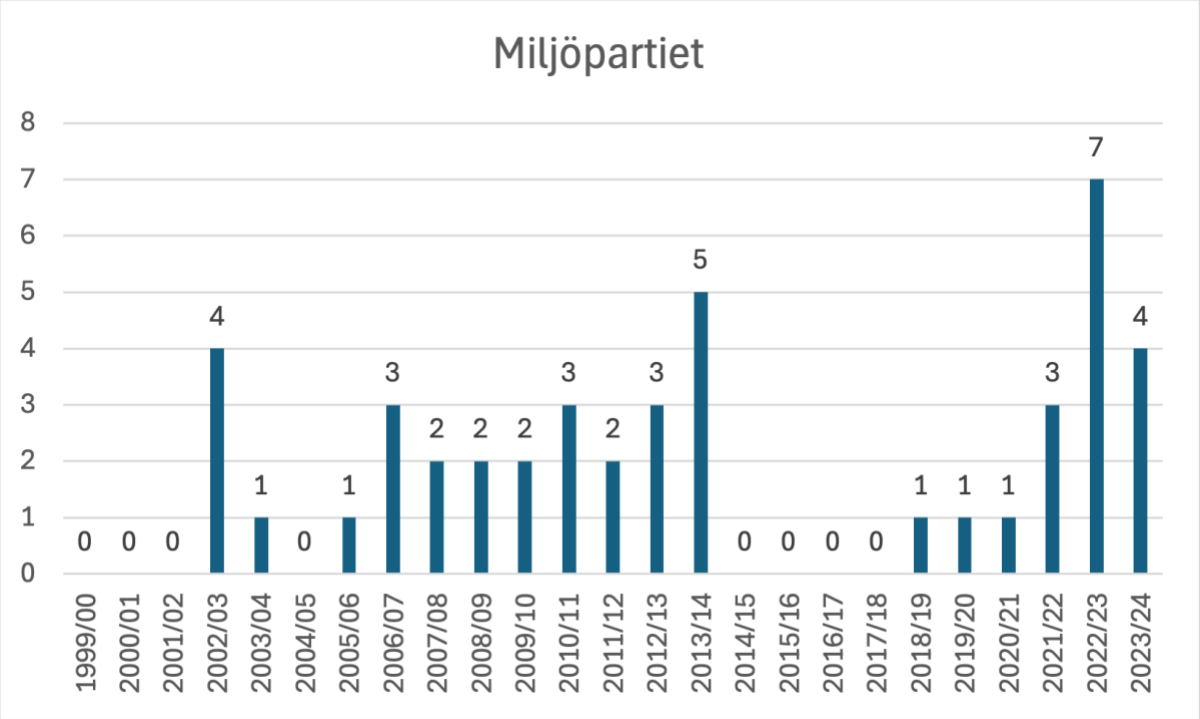

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

När jag jämför Miljöpartiet genom ett t-test med de fem partierna i kontrollgruppen blir det tydligt att det finns stöd för min hypotes (3) om att partiet gjort fler parlamentariska initiativ under den undersökta perioden som rör frågor om transpersoner i jämförelse med övriga partier. Medan den genomsnittliga andelen initiativ som rör frågor om transpersoner per riksdagsår för Miljöpartiet är 0,63 % är motsvarande genomsnitt 0,32 % för de fem partierna i kontrollgruppen. Skillnaden är statistisk signifikant.

Tabell 6. Dubbelsidigt t-test för Miljöpartiet och kontrollgrupp

Variabel	N	Genomsnitt	Standardfel	Standard-avvikelse	(95 % konfidens-Intervall)	
Kontrollgrupp	26	0,318	0,040	0,205	0,236	0,401
Andel MP	26	0,635	0,135	0,689	0,356	0,913
Differens	26	-0,316	0,125	0,635	-0,573	-0,060

Kommentar. t = -2,5393, *p*-värde 0,0177

När polariseringen i riksdagen om transpersoner ökat tycks Miljöpartiet sett sin tydliga flankposition längs denna konfliktdimension som en tillgång och valt, i linje med min hypotes (3) att prioritera frågor om transpersoner i sitt parlamentariska arbete.

5.2.5 Kristdemokraterna

Kristdemokraterna är ett av de partier som gjort minst antal initiativ om transpersoner under den undersökta perioden, men där det skett en viss ökning under de senaste åren. Värt att notera är att Kristdemokraterna inte lagt någon partimotion om transpersoner och bara en kommittémotion (2016/17).

Figur 14. Antal initiativ om transpersoner från Kristdemokraterna över tid

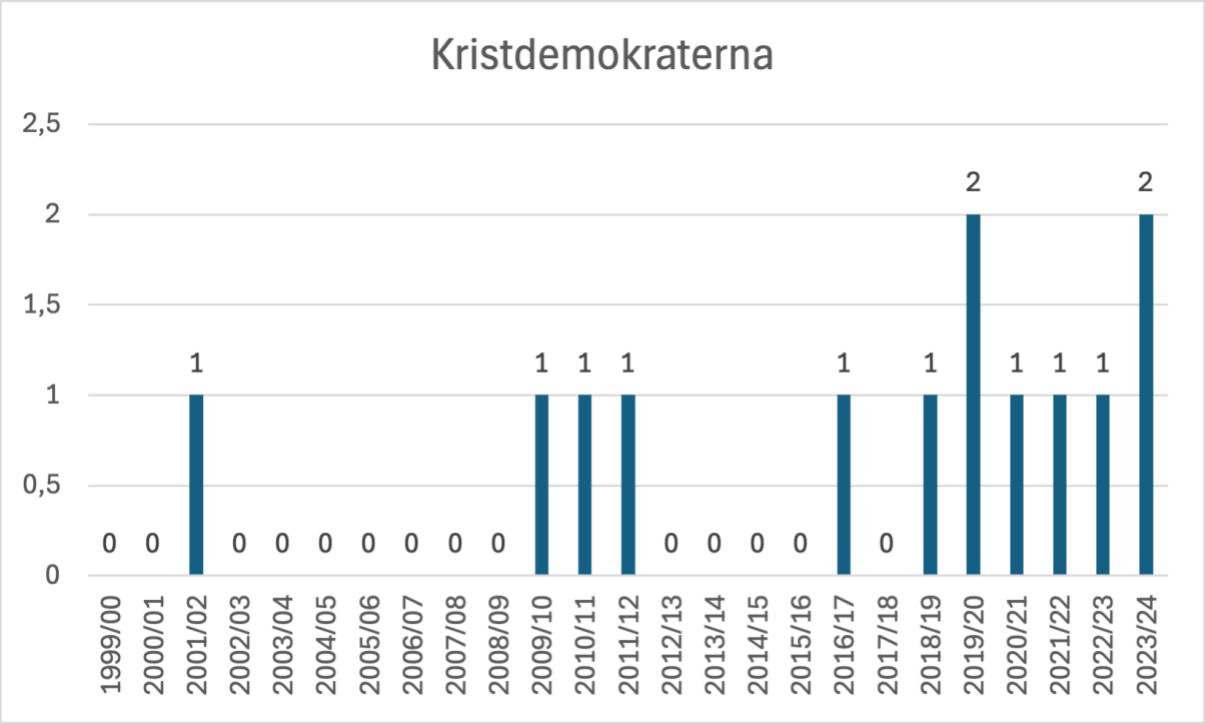

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

De fem initiativ som togs av Kristdemokraternas riksdagsledamöter fram till 2016/17 var alla att betrakta som i transpersoners intressen, därefter sker ett skifte och samtliga efterföljande initiativ är att betrakta som ej i transpersoners intressen. De senaste årens parlamentariska initiativ har nästan alla samma avsändare; Mikael Oscarsson som är partiets försvarspolitiske talesperson, och berör förslaget till förändringar av könstillhörighetslagen och den könsbekräftande vården.

Min hypotes (3) är att Kristdemokraterna gjort fler parlamentariska initiativ under den undersökta perioden som rör frågor om transpersoner i jämförelse med övriga partier, utifrån deras tydlig flankposition i konfliktdimensionen om de kulturella värderingsfrågorna. Men min hypotes (3) får inget stöd när jag jämför Kristdemokraterna med de fem partierna i kontrollgruppen. Partiets genomsnittliga årliga andel initiativ om transpersoner är statistiskt signifikant lägre än för kontrollgruppen.

Tabell 7. Dubbelsidigt t-test för Kristdemokraterna och kontrollgrupp

Variabel	N	Genomsnitt	Standardfel	Standard-avvikelse	(95 % konfidens-Intervall)	
Kontrollgrupp	26	0,318	0,040	0,205	0,236	0,401
Andel KD	26	0,155	0,043	0,220	0,067	0,244
Differens	26	0,163	0,035	0,177	0,091	0,235

Kommentar. t = 4,6822, *p*-värde 0,0001

Tvärtemot min hypotes (3), har Kristdemokraterna inte prioriterat frågor om transpersoner i sitt parlamentariska arbete under den undersökta perioden. Partiet tycks snarare undvika frågor om transpersoner och frågorna tycks i stället lyftas av enskilda riksdagsledamöter med ett starkt personligt engagemang.

5.2.6 Vänsterpartiet

Vänsterpartiet är efter Socialdemokraterna det parti som gjort flest parlamentariska initiativ om transpersoner under den undersökta perioden. Tittar vi i stället på genomsnittliga årliga andelen initiativ om transpersoner har Vänsterpartiet högst andel.

Figur 15. Antal initiativ om transpersoner från Vänsterpartiet över tid.

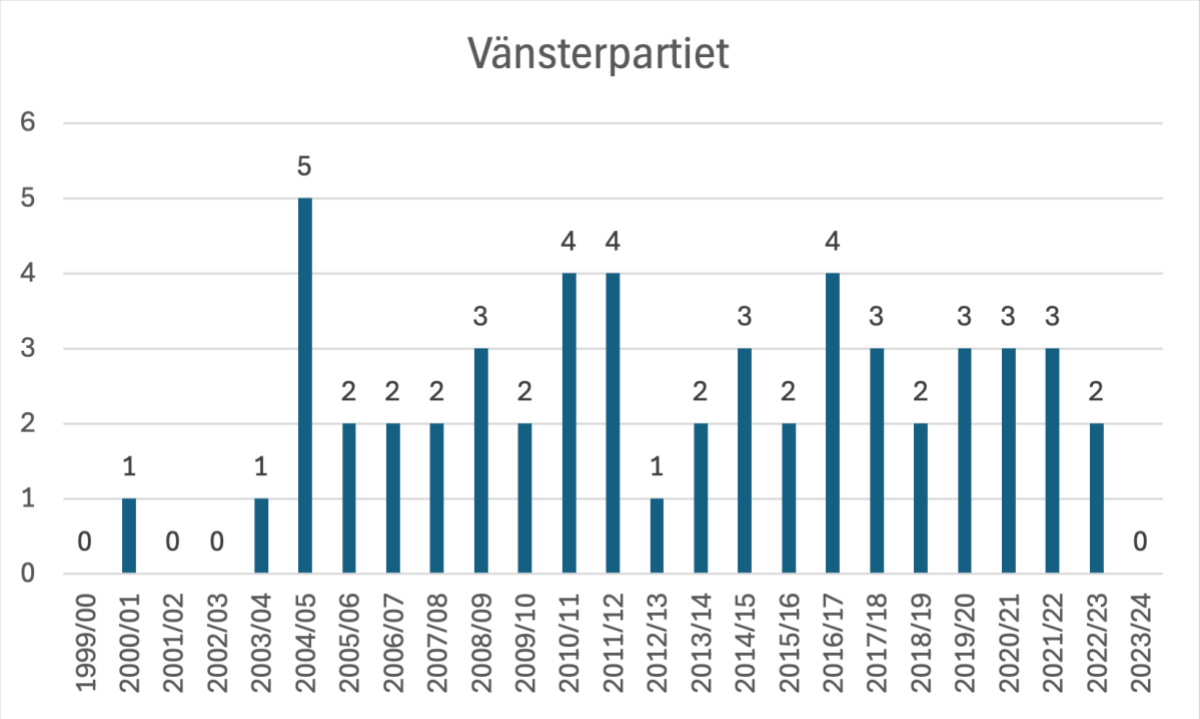

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

Medan arbetet i riksdagen har kommit att alltmer fokusera på de mer polariserade frågorna om könstillhörighetslagen och den könsbekräftande vården har Vänsterpartiet valt att lyfta andra frågor om transpersoner, till exempel asyl, utbildning och internationella frågor. Det skulle kunna tolkas som att partiet försöker undvika de mer polariserade delarna av debatten om transpersoner.

Medan Socialdemokraternas initiativ framför allt består av initiativ från enskilda riksdagsledamöter är bilden för Vänsterpartiet den motsatta. Partiets initiativ består i stor utsträckning av parti- och kommittémotioner, vilket tyder på att frågor om transpersoner är generellt prioriterade av partiet.

Figur 16. Typ av initiativ från Vänsterpartiet över tid.

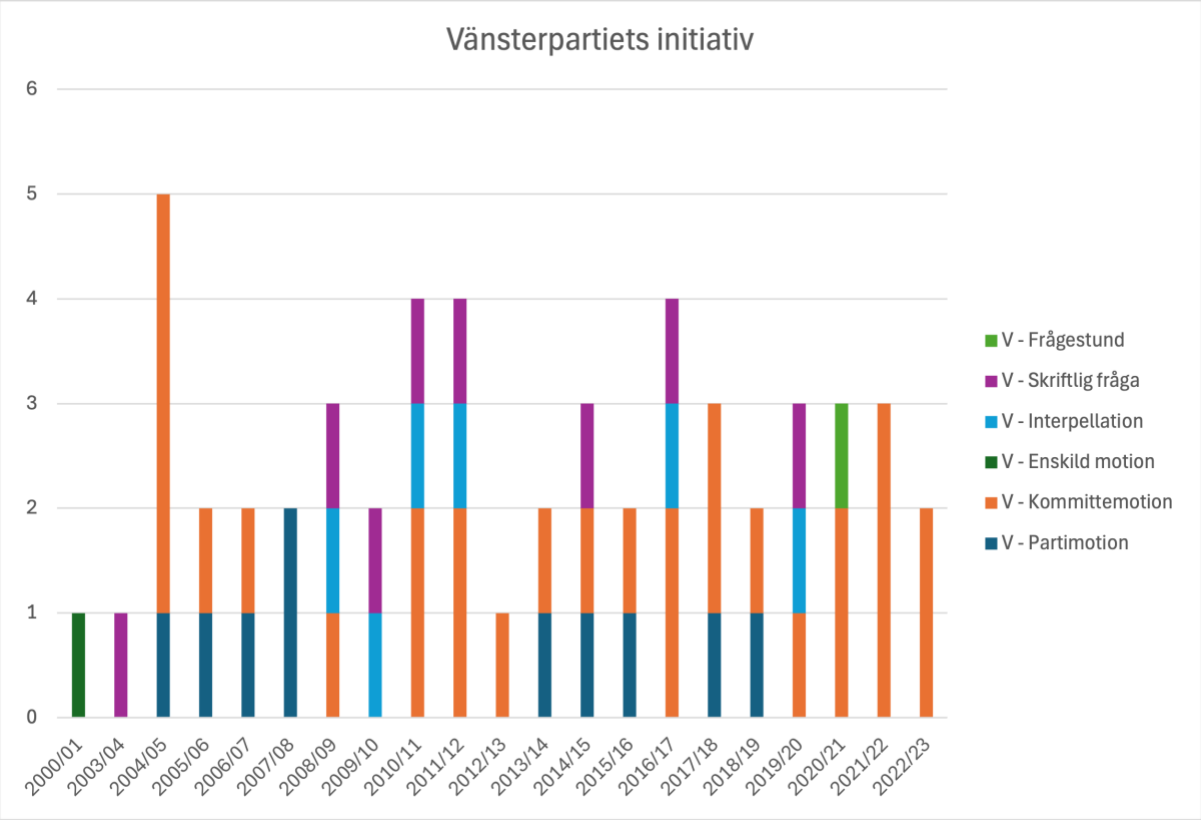

Kommentar. Grafen inkluderar data om antal motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

Om Vänsterpartiet skulle eftersträva att prioritera ner frågor om transpersoner med ambition att försöka flytta agendan, i enlighet med saliency-teorin, till den traditionella fördelningspolitiska vänster–högerdimensionen i svensk politik, så syns det inte i partiets i parlamentariska arbete. Det bör dock noteras att partiet inte gjorde några initiativ alls om transpersoner 2023/24. Det skulle kräva ytterligare forskning för att avgöra om det är början på ett skifte av strategi för partiet.

5.2.7 Liberalerna

Liberalerna är ett av de partier som är mest konsekventa i sitt arbete med frågor rörande transpersoner under den undersökta perioden och det sker inga större förändringar i Liberalernas arbete när det kommer till antalet initiativ. När jag jämför Liberalerna med de övriga partier har man den tredje högsta andelen initiativ som rör frågor om transpersoner.

Figur 17. Antal initiativ om transpersoner från Liberalerna över tid.

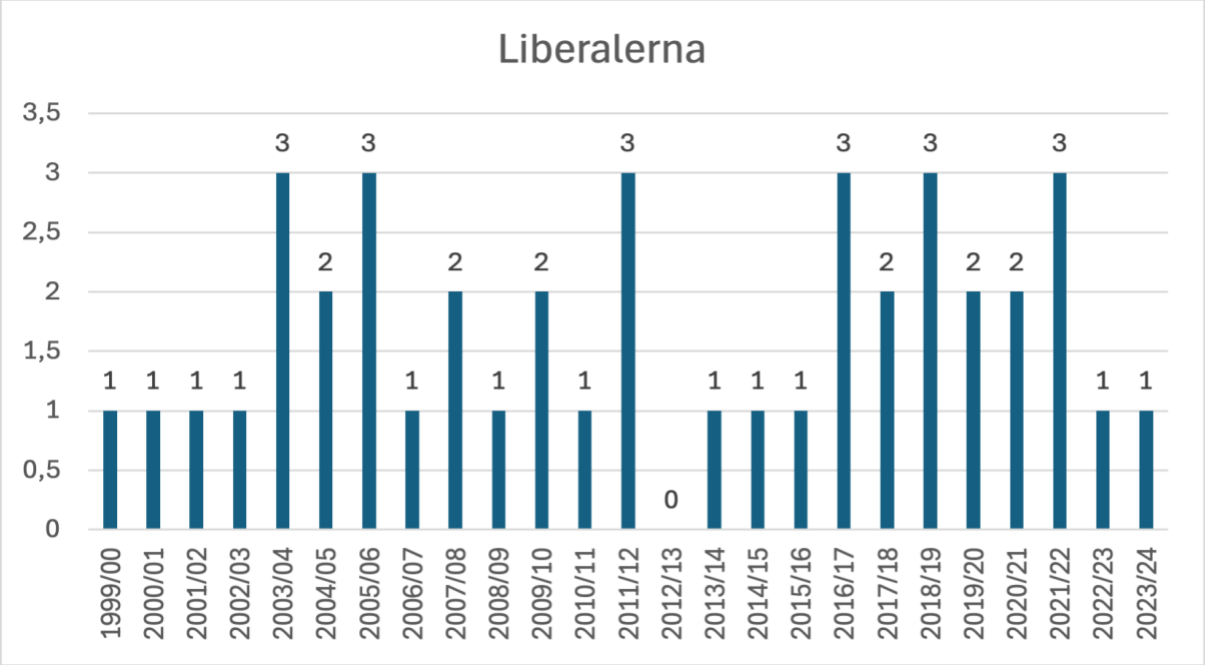

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

När det kommer till typ av initiativ har partiet lagt en relativt hög andel parti- och kommittémotioner. Partiet har valt att lägga parti- och kommittémotioner om transpersoner när de varit i opposition och växlat över till enskilda motioner under de perioder de ingått i regeringen, vilket följer praxis i riksdagen.

Figur 18. Typ av initiativ från Liberalerna över tid.

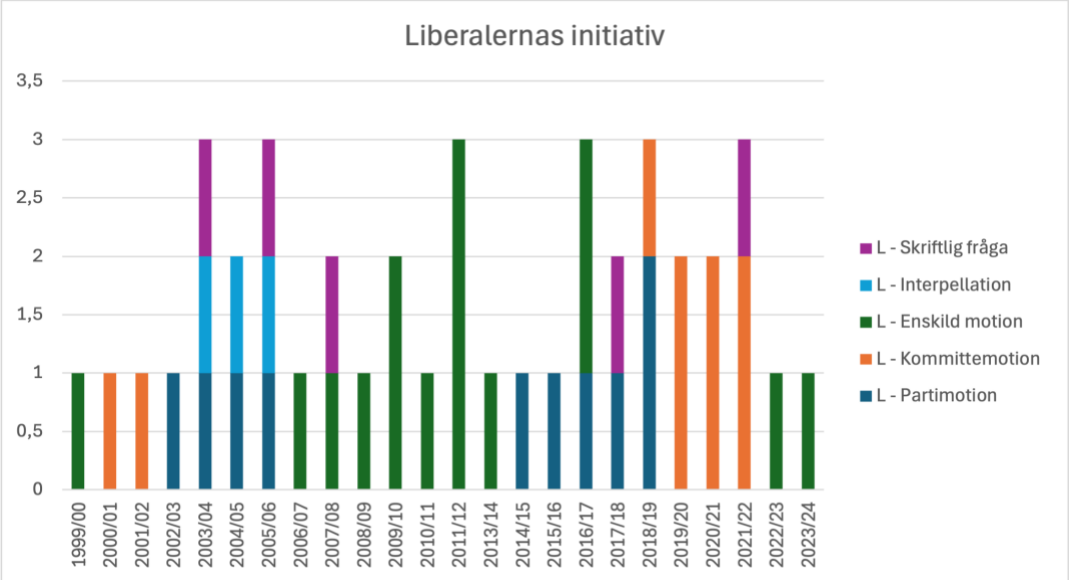

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

Sammantaget tycks Liberalerna som parti prioritera frågor som rör transpersoner och det är svårt att utläsa några förändringar i partiets strategier över tid utifrån de initiativ de gjort i riksdagen, trots att samhällsdebatten under perioden förändrats. Det skulle kunna bero på att Liberalernas strategier när det kommer transpersoner inte påverkas i samma utsträckning som andra partiers strategier av väljararenan, utan skulle kunna ha sin grund i andra arenor.

5.2.8 Centerpartiet

Med sammanlagt åtta parlamentariska initiativ är Centerpartiet det parti som gjort minst antal initiativ under den undersökta perioden. De har också den näst lägsta andelen initiativ om transpersoner, efter Moderaterna. Partiets begränsade arbete på området är förvånande med tanke på att Centerpartiet profilerat sig som ett hbtqi-vänligt parti (Jonsson 2022). Antalet initiativ tyder på att partiet, likt Moderaterna och Kristdemokraterna, valt att inte prioritera frågor om transpersoner.

Figur 19. Antal initiativ om transpersoner från Centerpartiet över tid

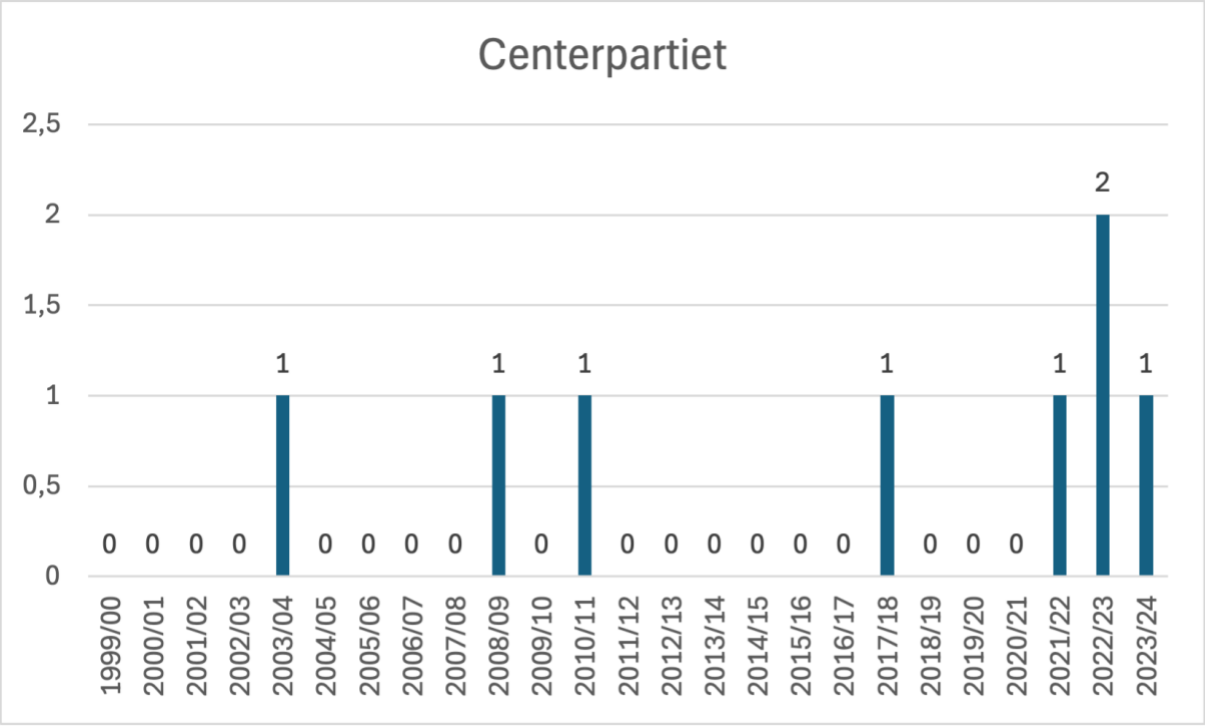

Kommentar. Grafen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund.

Det är möjligt att Centerpartiet de senaste åren valt att förändra sin strategi, av de fyra initiativ som gjorts under de sista tre undersökta riksdagsåren är två kommittémotioner och ett är en partimotion. Här krävs vidare forskning för att se om detta kan vara ett utslag av förändrade strategi och ökad aktivitet från Centerpartiets sida.

6 Slutsatser

Under de senaste åren har frågor om transpersoner gått från att vara en relativ marginell politisk fråga till att politiseras, polariseras och hamna i centrum för den politiska debatten. Min förhoppning är att denna uppsats ska bidra till att öka kunskapen om hur de svenska partierna förhåller sig till frågor om transpersoner utifrån min kvantitativa studie av hur partierna parlamentariska arbete i riksdagen rörande frågor om transpersoner förändrats under de senaste 26 åren.

Tidigare forskning visar att frågor om transpersoner kommit att få ett allt större utrymme i det parlamentariska arbetet i USA och att det ideologiska avståndet ökat mellan de politiska partierna. Utifrån min hypotes (1); att den politiska polariseringen om transpersoners rättigheter har ökat i Sveriges riksdag, visar min studie att både antalet och andelen initiativ som rör frågor om transpersoner har ökat över tid och att jag tolkar materialet som att vi kan se en ökad divergens, när det kommer till frågor om transpersoner. Det tycks med andra ord finnas likheter mellan utvecklingen i Sverige riksdag och USA.

Studien visar att de politiska partierna har valt olika strategier för att förhålla sig till debatten om transpersoner. Mina hypoteser (2 och 3) var att Socialdemokraterna och Moderaterna skulle ha gjort färre parlamentariska initiativ och att Miljöpartiet, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna skulle har gjort fler parlamentariska initiativ under den undersökta perioden som rör frågor om transpersoner i jämförelse med övriga partier. Min studie gav bara tydligt stöd till hypoteserna för Moderaterna och Miljöpartiet. Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna hade tvärtom en betydligt lägre andel initiativ om transpersoner än övriga jämförda partier och än vad jag hade förväntat mig. Det tycks vara svårt att förklara de svenska partiernas parlamentariska strategier kopplat till frågor om transpersoner enbart med hjälp av medianväljarteorin och saliency-teorin. Det tycks snarare i delar vara andra faktorer som avgör hur aktiva de politiska partierna är i frågor som rör transpersoner.

Tidigare forskning har visat att samhällsdebatten om transpersoner blivit alltmer polariserad, i Sverige såväl som internationellt. Det tycks sammanfalla med att flera svenska partier förändrar sina strategier. Miljöpartiet och Sverigedemokraterna har båda tydligt ökat sitt engagemang på området under de senaste åren, medan Socialdemokraterna tycks ha valt att gå i motsatt riktning. För Vänsterpartiet, Liberalerna och Moderaterna är det svårare att se tydliga förändringar över tid. Min kvantitativa studie visar att partierna väljer olika strategier, men varför olika partier gör de vägval de gör när polariseringen ökar är en fråga för framtida forskning.

I framför allt Socialdemokraterna och Kristdemokraterna tycks det parlamentariska arbetet med frågor om transpersoner primärt drivas av enskilda ledamöter med ett starkt engagemang. Det finns anledning att fråga sig om det skapas ett större utrymme för enskilda riksdagsledamöter att bli mer tongivande när partierna upplever en konfliktlinje som komplex att förhålla sig?
Tidigare forskning har beskrivit debatten om transpersoner som ett uttryck för en ökad polarisering av kulturella värderingsfrågor, men resultaten pekar på att denna konfliktlinje kan vara på väg att absorberas av höger-vänsterdimensionen. Även om det finns tydliga skillnader mellan partierna, är partier till vänster generellt mer aktiva i frågor om transpersoner än partier till höger. Alla initiativ från partier till vänster under den undersökta perioden är att betrakta som i transpersoners intressen, medan samma samsyn saknas bland partierna till höger. Tidigare forskning visar också att åsiktsspridning i kulturella värderingsfrågor generellt är större bland riksdagsledamöter till höger, det tycks alltså också gälla även för frågor som rör transpersoner (Öhberg 2022).

Det är lite som talar för att frågor om transpersoner kommer få mindre utrymme i den politiska debatten. I USA tycks president Trump och Republikanerna göra frågor om transpersoner till en central del av sin agenda och i Sverige fortsätter debatten om den nya könstillhörighetslagen mer än ett år efter att den antogs. Min förhoppning är att min studie ska kunna bidra till ökad kunskap om hur de svenska partierna förhåller sig till frågor om transpersoner i en tid då polariseringen på området ökar, men också att resultatet av min studie kan vara till hjälp för framtida forskning om de politiska partiernas vägval och strategier.

7 Litteratur och källor

Ahlbom, Jakob & Karlsson, Rickard (2023*) Könsskillnader bland svenska väljare 1921–2022.* Valforskningsprogrammet, Göteborgs Universitet Tillgänglig: https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1815157/FULLTEXT01.pdf

Alaattinoğlu, Daniela (2025) "The Moment of Mobilization: The Legislative Consequences of Trans Rights Mobilization in Sweden, Norway, and Finland". *Nordic Journal of Human Rights,* 43(1): 102–118. https://doi.org/10.1080/18918131.2025.2458956

Betänkande 2023/24:SoU22. *Förbättrade möjligheter att ändra kön*. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/forbattrade-mojligheter-att-andra-kon_hb01sou22/

Budge, Ian (1982) "Electoral volatility: Issue effects and basic change in 23 post-war democracies". *Electoral Studies,* 1(2): 147–168.

Cannon, Loren (2022) *The Politicization of Trans Identity: An Analysis of Backlash, Scapegoating, and Dog-Whistling from Obergefell to Bostock.* London: Rowman & Littlefield

Castle, Jeremiah (2018) "New Fronts in the Culture Wars? Religion, Partisanship, and Polarization on Religious Liberty and Transgender Rights in the United States". *American Politics Research,* 47(3): 650–679. https://doi.org/10.1177/1532673X18818169

Downs, Anthony (1957) "An Economic Theory of Political Action in a Democracy*." Journal of Political Economy,* 65(2): 135–50 http://www.jstor.org/stable/1827369

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Sundell, Anders, Towns, Ann & Wängnerud, Lena (2024) *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen* 6 uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Erlingsson, Gissur Ó. & Brommesson, Douglas (2010) "Partier i förändring?" *Statsvetenskaplig tidskrift,* 112(2): 131-142

Grahn, Michal & Holm, Malin (2024) ”Trans inclusive no more? Allies and adversaries of gender self-identification in Sweden” *European Journal of Politics and Gender,* 8(1): 234–241 https://doi.org/10.1332/25151088Y2024D000000052

Human Rights Campaign Foundation (2025*) 2024 State Equality Index -A Review of State Legislation Affecting the Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer Community and a Look Ahead in 2025* HRC Foundation Tillgänglig: https://reports.hrc.org/2024-state-equality-index

Hummel Mota, João Paulo (2024) *Transgender rights and policy responsiveness: The impact of public opinion on the adoption of transgender policy in the United States* (Masteruppsats i Statsvetenskap) Göteborg: Institutionen för Statsvetenskap, Göteborgs Universitet. Tillgänglig:https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/82516/Joao%20Paulo%20Hummel.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hunklinger, M., & Ferch, N. (2020) “Trans* voting: demand and supply side of trans* politics in Germany” *European Journal of Politics and Gender,* 3(3)*:* 389-408. https://doi.org/10.1332/251510820X15780296516691

Hunter, James Davison (1991) *Culture wars: the struggle to define America*. New York BasicBooks

Jones, Philip Edward & Becker, Amy B. (2022) “Affect Toward Transgender People, Political Awareness, and Support for Transgender Rights” *American Politics Research,* 51(1): 76-80. https://doi.org/10.1177/1532673X221090488

Jonsson, Larsson (2022) ”Valrapport 2022” RFSL Tillgänglig: https://www.rfsl.se/wp-content/uploads/2022/08/valrapport_RFSL_final_web.pdf

Lewis, Daniel C., Flores, Andrew R. Haider-Markel, Donald P., Miller, Patrick R. och Taylor, Jami K (2022) ”Transitioning Opinion? Assessing the Dynamics of Public Attitudes Toward Transgender Rights” *Public Opinion Quarterly,* 86(2): 343–368 https://academic.oup.com/poq/article/86/2/343/6581515

Motion 2021/22:3801. *Psykisk ohälsa.* Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/psykisk-halsa_h9023801/

Motion 2023/24:386. *Jämställdhet och diskriminering.* Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/motion/jamstalldhet-och-diskriminering_hb02386/

Olsson, Emma (2023) *Hur röstar folk? Väljarbeteende från A till Ö Valforskningsprogrammets rapportserie 2023:10*. Göteborgs Universitet: Statsvetenskapliga institutionen Tillgänglig: https://www.gu.se/sites/default/files/2024-01/R2023_10.pdf

Oscarsson, Henrik (2002) ”Partierna väljer sina väljare” i Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (Red.) *Det våras för politiken Trettiotvå artiklar om politik, medier och samhälle* (s. 85–107) Göteborg SOM-institutet, Göteborgs Universitet

Oscarsson, Henrik (2019) *Partierna Det nya landskapet* Göteborg och Stockholm: Makadam Förlag

Oscarsson, Henrik, Bergman Torbjörn, Bergström, Annika & Hellström, Johan (2021) *Demokratirådets rapport 2021: Polarisering i Sverige* Stockholm: SNS Tillgänglig: https://www.sns.se/artiklar/demokratiradets-rapport-2021-polarisering-i-sverige-2/

Pew Research Center (2022) *Americans' Complex Views on Gender Identity and Transgender Issues* Hämtad 2025-04-01 från https://www.pewresearch.org/social-trends/2022/06/28/americans-complex-views-on-gender-identity-and-transgender-issues/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjw16O_BhDNARIsAC3i2GAlzenByGGyLCp37FcRCSDNjvQCYkKYbOf95_juxRCirtiXJov6VrAaAo0dEALw_wcB

Pew Research Center (2025) *Americans have grown more supportive of restrictions for trans people in recent years* Hämtad 2025-03-28 från https://www.pewresearch.org/short-reads/2025/02/26/americans-have-grown-more-supportive-of-restrictions-for-trans-people-in-recent-years/

RFSL (2025) *Begreppsordlista* Hämtad 2025-03-18 från https://www.rfsl.se/hbtqi-fakta/begreppsordlista/

RFSU (2020) *Attacker och tystnad – en rapport om hotet mot hbtq- och srhr-frågor i Sveriges kommuner* Stockholm: RFSU

Sartori Giovanni (1969) ”From the Sociology of Politics to Political Sociology”. *Government and Opposition*, 4(2): 195-214 doi:10.1111/j.1477-7053.1969.tb00173.x

Sjöblom, Gunnar (1968) *Party strategies in a multiparty system.* Lund: Studentlitteratur

Statistikhjälpen (2025) *t-test* Hämtad 2025-05-19 från https://www.stathelp.se/sv/ttest_sv.html

Svenska Evangeliska Alliansen (2006) *Uppropstexten* Hämtad 2025-04-03 från https://xn--ktenskap-zza.info/bevara-aktenskapet/uppropstext/

Sveriges riksdag (2025) *Allmänna motionstiden* Hämtad 2025-05-21 från https://www.riksdagen.se/sv/aktuellt/allmanna-motionstiden/

Taylor, Jami K., Lewis, Daniel C., Haider-Markel, Donald P. (2018) *The remarkable rise of transgender rights*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Taylor Jami K., Haider-Markel Donald P. (2014). *Transgender rights and politics: Groups, issue framing, and policy adoption* Ann Arbor: University of Michigan Press.

Teorell, Jan och Svensson, Torsten (2006) *Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod* Malmö: Liber.

TGEU (2024) "Trans Rights Index & Map 2024 reveals polarization in trans rights in Europe and Central Asia"https://tgeu.org/tgeus-trans-rights-index-map-2024-reveals-polarisation-in-trans-rights-in-europe-and-central-asia/

Trans Legislation Tracker (2025) *Tracking the rise of anti-trans bills in the U.S* Hämtad 2025-03-14, från https://translegislation.com/learn

Turnbull-Dugarte, Stuart J & McMillan, Fraser (2023) ""Protect the women!" Trans-exclusionary feminist issue framing and support for transgender rights". *Policy Studies Journal,* 51: 629–666 https://doi.org/10.1111/psj.12484

Vänsterpartiet (2020) *Strategi för en starkare vänster* Hämtad 2025-04-02 från https://via.tt.se/pressmeddelande/3286048/strategi-for-en-starkare-vanster?publisherId=1863378

World Economic Forum (2017) *Transgender rights: hos supportive is your country?* Hämtad 2025-04-01 från https://www.weforum.org/stories/2017/01/transgender-rights-how-supportive-is-your-country/

Öhberg, Patrik, Oscarsson, Henrik & Ahlbom, Jakob (2022) *Folkviljans förverkligande* Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen

8 AI-Deklaration

AI har använts för att översätta det inledande citat av Carla Antonelli från spanska till svenska. I övrigt har inte AI använts i arbetet med denna uppsats.

9 Appendix

Tabell 1. Vilka ämnen som lyfts i riksdagen uppdelat per år?

Riksdagsår	Diskriminering	Generell	Hets/Hatbrott	Juridiskt kön	Migration	Namnfrågor	Övriga frågor	Vård/Hälsa
1999/00	2	1	0	2	0	1	1	0
2000/01	4	2	0	2	0	1	1	0
2001/02	3	1	1	2	0	1	1	0
2002/03	5	4	5	4	1	2	3	7
2003/04	5	4	5	5	3	2	1	5
2004/05	7	3	9	5	2	5	0	5
2005/06	2	2	5	3	1	3	0	3
2006/07	8	3	9	3	2	6	3	2
2007/08	10	1	7	8	1	8	3	2
2008/09	5	1	6	7	0	6	1	4
2009/10	4	0	6	7	1	2	1	3
2010/11	2	0	6	10	1	3	3	9
2011/12	2	0	5	14	2	2	2	10
2012/13	1	0	5	4	1	2	2	5
2013/14	2	0	2	10	1	1	3	5
2014/15	1	0	3	3	2	0	4	1
2015/16	3	0	2	2	1	0	6	2
2016/17	3	0	3	6	1	0	9	4
2017/18	1	0	3	5	0	0	5	3
2018/19	2	0	0	3	0	0	5	4
2019/20	1	0	0	6	0	0	6	9
2020/21	3	0	0	3	0	0	7	10
2021/22	1	0	0	8	1	0	2	9
2022/23	0	0	2	11	1	0	6	12
2023/24	1	0	0	7	0	0	3	12
	78	22	84	140	22	45	78	126

Kommentar. Tabellen inkluderar data om motioner, interpellationer, skriftliga frågor, frågor vid frågestunder samt statsministerns frågestund

Tabell 2. Andel initiativ om transpersoner

Riksdagsår	Antal initiativ trans totalt	Antal initiativ total	Andel
1998/99	0	3683	0,00%
1999/00	2	5412	0,04%
2000/01	4	5778	0,07%
2001/02	4	6066	0,07%
2002/03	16	5240	0,31%
2003/04	16	6064	0,26%
2004/05	20	7002	0,29%
2005/06	8	7317	0,11%

2006/07	15	4901	0,31%
2007/08	18	6030	0,30%
2008/09	13	5709	0,23%
2009/10	12	5542	0,22%
2010/11	17	4434	0,38%
2011/12	22	4438	0,50%
2012/13	11	4552	0,24%
2013/14	17	4884	0,35%
2014/15	9	4596	0,20%
2015/16	9	5702	0,16%
2016/17	17	6069	0,28%
2017/18	11	6140	0,18%
2018/19	9	4233	0,21%
2019/20	16	5904	0,27%
2020/21	16	8177	0,20%
2021/22	17	6609	0,26%
2022/23	23	3643	0,63%
2023/24	12	4653	0,26%
Totalsumma	334	142 778	0,24%

Kommentar. Tabellen inkluderar data om motioner, interpellationer och skriftliga frågor.